

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pārskats par darbu 2002.gadā

Ievads

2002.gads UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas darbībā kopumā vērtējams kā daudzveidīgiem gan nacionāliem, gan starptautiskiem pasākumiem bagāts posms, kurā aizsākti vairāki ilgtermiņa projekti, kuru mērķi un uzdevumi pastiprina ar UNESCO LNK Satversmi komisijai uzticēto funkciju izpildi:

- 2.1. iesniegt Latvijas Republikas Saeimai, Ministru kabinetam un ministrijām ieteikumus visos jautājumos, kas saistīti ar *UNESCO* un tās programmu;
- 2.2. būt par vidutāju starp *UNESCO* un ministriju departamentiem un institūcijām, kuras darbojas izglītības, zinātnes, kultūras, sakaru un informācijas jomā Latvijā;
- 2.3. sekmēt Latvijas Republikas aktīvu piedalīšanos *UNESCO* programmas un pasākumu plānošanā, sagatavošanā, īstenošanā un novērtēšanā;
- 2.4. popularizēt *UNESCO* mērķus, iesaistot *UNESCO* programmu izstrādāšanā un īstenošanā inteliģences un zinātnes darbiniekus;
- 2.5. sagatavot Latvijas delegāciju darbam *UNESCO* Ģenerālajā Asamblejā, piedalīties tajā, kā arī citos *UNESCO* organizētajos starptautiskajos pasākumos;
- 2.6. attīstīt un nostiprināt attiecības ar *UNESCO* citu valstu Nacionālajām komisijām, it sevišķi Eiropas reģionā, kā arī piedalīties kopīgu programmu īstenošanā un Latvijas Republiku interesējošu jautājumu izpētē.

Ieejot otrajā savas darbības desmitgadē, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija ir noslēgusi ieilgušo iekšējās darbības organizatoriskās sistēmas izveidi, kas komisijas turpmākā darbībā paver plašākas perspektīvas tās darbības starptautiskās dimensijas paplašināšanai. Šeit jāpiemin, ka UNESCO Nacionālo komisiju nodaļa 2002.gadā veidoja metodiskos ieteikumus nacionālo komisiju darbības organizēšanai, un Latvijas komisijas modelis tika izvēlēts, kā pozitīvs piemērs, kuru iesaka pārņemt arī citām valstīm. Tādējādi otrajā darbības desmitgadē aktualizējas jautājumi, ne tikai kā veiksmīgi izmantot UNESCO resursus Latvijas sabiedrības attīstībā, bet arī kā Latvija kā jauna dinamiska Eiropas valsts var dot nozīmīgu ieguldījumu pasaules kultūras, izglītības un zinātnes problēmu risināšanā, kā Latvijas bagātie intelektuālie resursi un mūsu valsts milzīgā pieredze strauju reformu veikšanā var kalpot valstu sadarbības stiprināšanā un humānākas un drošākās pasaules veidošanā.

2002.gadu UNESCO Latvijas Nacionālā komisija uzsāka, pieņemot UNESCO LNK darbības stratēģiju laika posmam no 2002.gada līdz 2007.gadam. Saskaņā ar to UNESCO LNK darbība tiek strukturēta 3 galvenajās programmās: "Izglītība", "Zinātne" un "Kultūra" un 2 starpnozaru programmās "Jaunatne" un UNESCO Asociēto skolu projekts Latvijā.

2002.gads UNESCO programmas "Izglītība" attīstībā iezīmējās kā globālās kustības "Izglītība visiem" plānošanas un sadarbības tīkla veidošanas gads. Gada laikā ir notikusi Pasaules Izglītības Foruma (Dakāra, 2000) gala dokumentu plaša apspriešana sabiedrībā, identificējot un uzsākot Latvijas situācijai un izglītības prioritātēm atbilstošu turpmāko darbību "Izglītība visiem" globālo mērķu īstenošanai nacionālā līmenī. Savukārt, starptautiskās sadarbības kontekstā kā nozīmīgākie pasākumi minami Rīgā notikušie UNESCO reģionālie pasākumi: reģionālā konference "Izglītība visiem Baltijas jūras reģiona valstīs" un reģionālie kursi par augstskolu finansu menedžmentu Ziemeļvalstu un Baltijas valstu augstāko izglītības iestāžu vadītājiem.

Zinātnes jomā kā novitāti jāakcentē UNESCO LNK uzsāktā sadarbība ar UNESCO Fundamentālo un inženierzinātņu nodaļu, kas 2002.gadā vainagojusies ar UNESCO reģionālo semināru " Fundamentālā zinātne ilgtspējīgai attīstībai", kas notika Rīgā, Latvijas Zinātņu akadēmijā no 20. - 22. martam un 7 īstermiņa UNESCO stipendiju piešķiršanu Latvijas zinātnieku starptautisko partnerattiecību attīstībai fundamentālajās zinātnēs.

Īpaši intensīvs UNESCO LNK darbs 2002.gadā ir bijis kultūras programmās. Tā kā 2002.gads ANO Ģenerālajā asamblejā tika pasludināts kā Kultūras mantojuma gads, UNESCO LNK savā darbībā lielāku uzmanību veltīja gan materiālā, gan nemateriālā mantojuma saglabāšanai un attīstībai. Kā galvenās aktivitātes 2002.gadā šeit minamas: sadarbībā ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju organizētā starptautiskā konference veltīta *UNESCO Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību* 30.gadadienai un 5.gadadienai, kopš Rīgas vēsturiskais centrs ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā (Rīga, decembris); sadarbībā ar Igauniju un Lietuvu Baltijas valstu pieteikuma "Dziesmu un deju svētku tradīciju Igaunijā, Latvijā un Lietuvā" sagatavošana un iesniegšana UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālā mantojuma meistardarbu proklamēšanai; Solidaritātes kampaņa plūdos cietušā Prāgas vēsturiskā centra atjaunošanai Latvijā.

Jāpiemin arī UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas plašā darbība UNESCO Asociēto skolu projektā un UNESCO LNK Jaunatnes programmas aktivizēšana, kas ir iezīmējusies ar jaunu partnerattiecību veidošanu starptautiskā līmenī.

UNESCO LNK darbības vispārējs raksturojums

UNESCO organizatoriskā struktūra Latvijā

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija - 2002.gadā darbu komisijā turpināja 16 valsts un nevalstisko organizāciju deleģēti pārstāvji. Līdz 2002.gada novembrim UNESCO LNK prezidenta pienākumus pildīja kultūras ministre Karina Pētersone un UNESCO LNK viceprezidenta pienākumus – izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Greiškals. UNESCO LNK Izpildkomiteja darbojās šādā sastāvā: Karina Pētersone, Kārlis Greiškals, Māris Klišāns, Aivars Tabūns un Andris Vilks.

2002.gadā notikusi viena UNESCO LNK Asambleja (7.februārī) un viena UNESCO LNK Izpildkomitejas sēde (22.janvarī).

2002.gadā UNESCO LNK Asambleja ir pieņēmusi šādus lēmumus: "Par Latvijas delegācijas darbības rezultātiem UNESCO Ģenerālkonferences 31.sesijā", "Par UNESCO LNK darbības stratēģijas 2002. – 2007.gadam apstiprināšanu", "Par UNESCO LNK darbības plānu 2002.gadam", "Par UNESCO LNK pieteikuma sagatavošanu "UNESCO dalībvalstu līdzdalības programmai" 2002. – 2003.gadam" un "Par izmaiņām UNESCO LNK programmu padomju sastāvā".

Sakarā ar LR Saeimas vēlēšanām un valdības maiņu 2002.gada rudenī plānoto Asambleju sasaukt neizdevās. Neskatoties uz to iespējas komisijas locekļiem sanākt, lai risinātu atsevišķus komisijas darbības jautājumus, ir bijušas vairākkārt.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas locekļi piedalījušies un līdzdarbojušies:

- Starptautiskā konferencē “Izglītība visiem Baltijas jūras valstīs” 2002.gada 24. - 27.janvārī;
- Nacionālā foruma “Izglītība visiem” “apaļā galda” diskusijā 2002.gada 26.aprīlī;
- Solidaritātes kampaņā “Palīdzēsim plūdos cietušajam Prāgas vēsturiskajam centram”;
- Starptautiskā konferencē “Rīgas vēsturiskā centra saglabāšana un attīstība”, veltīta 5.gadadienai, kopš Rīgas vēsturiskā centra iekļaušanas UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā” 2002.gada 6.decembrī;
- Projekta “Latvijas mākslinieki Latvijas Nacionālajai bibliotēkai” prezentācijā 2002.gada 19.decembrī u.c.

Latvijas pastāvīgā pārstāvniecība UNESCO - pastāvīgo pārstāvniecību UNESCO Parīzē no 2000.gada vadīja Latvijas vēstniece UNESCO Sandra Kalniete, kas pēc LR Saeimas vēlēšanām un Latvijas jaunās valdības izveidošanas 2002.gada novembrī savu darbību turpina kā LR ārlietu ministre. Pastāvīgās pārstāvniecības vadītāja vietnieka statusā no 2000.gada darbojas Ārlietu ministrijas 3.sekretāre Vita Timermane – Moora.

2002.gadā UNESCO LNK un Latvijas pastāvīgā pārstāvniecība UNESCO īpaši cieši sadarbojās Baltijas valstu pieteikuma “Dziesmu un deju svētku tradīcija Igaunijā, Latvijā un Lietuvā” sagatavošanā un iesniegšanā UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālā mantojuma meistardarbu proklamēšanai, kā arī Rīgas vēsturiskā centra kā UNESCO pasaules mantojuma objekta tēla veidošanā ārpus Latvijas.

UNESCO LNK Sekretariāts - 2002.gadā UNESCO LNK Sekretariāts strādāja šādā sastāvā: ģenerālsekretāre Dace Neiburga, UNESCO galveno programmu vadītāji Latvijā: Izglītības sektora vadītāja Inese Brūvere, Zinātnes sektora vadītāja Daina Šveica, Kultūras sektora vadītāja Irēna Kļaviņa un Jaunatnes un UNESCO ASP sektora vadītājs Rolands Ozols. Ģenerālsekretāres palīga administratīvajos jautājumos un kancelejas pārziņa pienākumus veica Sarmīte Pulste. UNESCO LNK finansu uzskaites darbu nodrošina grāmatvede Pārsla Šteinberga.

Jāpiebilst, ka UNESCO LNK pasākumu organizācijā Sekretariāts plaši iesaistīja jauniešus – brīvprātīgos.

UNESCO LNK galveno programmu padomes un darba grupas - 2002.gadā darbu turpināja iepriekšējā gadā apstiprinātā Kultūras programmas padome 9 kultūras speciālistu sastāvā un UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” darba grupa, kurā strādā 10 informācijas un komunikāciju, kā arī kultūras speciālisti. Ar Asamblejas lēmumu 2002.gada sākumā izmaiņas tika veiktas Izglītības programmas padomes sastāvā, kurā pēc izdarītajām izmaiņām darbojās 14 izglītības speciālisti un Zinātnes programmas padomē, kurā darbojās 12 zinātnieki.

2002.gadā notikušas kopumā 2 Kultūras programmas padomes sanāksmes un 3 UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” darba sanāksmes un 2 zinātnes programmu padomes sanāksmes pilnā sastāvā un deviņas - ar atsevišķu programmu vadītājiem, lai apspriestu aktuālus jautājumus.

Izglītības programmas padomes darbs būtu īpaši izceļams, akcentējot tās ieguldījumu nacionālās izglītības politikas veidošanā un Baltijas jūras reģionālās sadarbības stiprināšanā. Padomes locekļi aktīvi piedalījās reģionālās konferences “Izglītība visiem Baltijas jūras valstīs” sagatavošanas gaitā un darbā. 2002. gada aprīlī Izglītības programmu padome piedalījās “apaļā galda” diskusijā par Nacionālā foruma “Izglītība visiem” izveides nepieciešamību, foruma mērķiem un uzdevumiem Latvijā. Vasaras periodā padomes pārstāvji piedalījās UNESCO LNK darba grupā, kas sagatavoja nepieciešamo dokumentāciju Ministru Kabineta konsultatīvās padomes – Nacionālā foruma “Izglītība visiem” izveidei.

UNESCO asociētās skolas un klubi –UNESCO Asociēto skolu projektā (ASP) 2002.gadā Latvijā darbojās 27 dalībiskolas un 2 kandidātskolas. Asociēto skolu projekts strādā četrās programmās: ANO loma pasaulē un Latvijā (koordinatore Ingūna Raituma Talsu ģimnāzija), Multikulturālā izglītība (koordinatore Kerola Koziola, Ādažu Brīvā Valdorfa skola), Pasaules kultūras mantojums (koordinatore Dace Paeglīte, Rīgas Mākslas skola), Vides izglītība un Baltijas jūras projekts (koordinatore Velga Kakse, Izglītības satura un eksaminācijas centrs). 2002.gadā savu darbību uzsāka UNESCO Asociēto

skolu projekta padome, kuras darbā piedalās visi minētie programmu koordinatori un ASP nacionālais koordinators Latvijā Rolands Ozols. Padomes galvenais uzdevums ir izstrādāt projekta darbības stratēģiju un darba plānu, kā arī koordinēt projekta programmu darbu Latvijā.

Latvijā darbojas četri UNESCO jauniešu klubi – “Kultūra. Iecietība. Draudzība”, Jauno dabas pētnieku klubs, Ārzemju mākslas muzeja jauniešu klubs “Unicorne” un klubs “10x10”.

UNESCO Informācijas centrs – lai veiktu vienu no UNESCO LNK pamatfunkcijām – nodrošinātu informācijas izplatīšanu Latvijas sabiedrībā par UNESCO darbības misiju un programmām, kā arī, lai veidotu ciešāku saikni starp UNESCO LNK un Latvijas iedzīvotājiem, UNESCO LNK sadarbībā ar UNICEF Latvijas Republikas Nacionālo komiteju ir izveidojusi un uztur Informācijas centru. Tā uzdevums ir nodrošināt organizācijas atpazīstamību, uzturēt pastāvīgu saikni ar sabiedrību, organizēt izglītojošas programmas un projektus (semināri, mājas lapa, informatīvie izdevumi, informācijas kampaņas u.tml.) par UNESCO un tās darbību, tulkot un publicēt nozīmīgus UNESCO metodiskos un izglītojošos materiālus.

2002.gadā UNESCO Informācijas centru regulāri apmeklējuši studenti, zinātnieki, pedagogi u.c. interesenti. Apmeklētājiem ir bijusi iespēja iegūt bezmaksas izdevumus par UNESCO: bukletu par UNESCO, atkārtoto izdevumu “Latvija UNESCO un UNESCO Latvijā – 10 gadi” latviešu un angļu valodā, starptautisko dokumentu krājumu kultūras mantojuma jomā, Latvijas Nacionālās bibliotēkas jaunās ēkas projekta atbalstam izdotās atklātnes ar mākslinieku darbu reprodukcijām, ANO misijas Latvijā izdotos materiālus, UNESCO informācijas bukletus un informācijas lapas angļu valodā par konkrētām UNESCO darbības jomām, kā arī izdales materiālus UNESCO LNK darbības jautājumos.

Sakarā ar lielo pieprasījumu 2002.gadā UNESCO LNK atkārtoti izdevusi “Latvija UNESCO un UNESCO Latvijā – 10 gadi”. Ir sagatavoti un UNESCO LNK Informācijas centrā pieejami starptautiskās konferences “Izglītība visiem Baltijas jūras valstīs” (Rīgā, 2002.gada 24. – 27.janvārī) materiāli angļu valodā. Sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju un Sorosa Fondu – Latvija izdoti starptautiskās konferences “Veidojot pilsonisko kultūru Centrālās un Austrumeiropas valstīs” (*Towards Civic Culture in Central and East European Countries*) materiāli latviešu un angļu valodās. Ar Kultūrkapitāla fonda atbalstu īstenots projekta “Latvijas mākslinieki Latvijas Nacionālajai bibliotēkai” 3.etaps, kurā izdotas astoņu Latvijas jauno mākslinieku darbu reprodukciju atklātnēs. Ar UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas atbalstu KM Valsts Tautas mākslas centrs izdeva grāmatu “Latviešu Dziesmu svētku brīnums” (*The Phenomenon of the Latvian Song Festival*) latviešu un angļu valodās. Gatavojoties Ilgtspējīgas attīstības samitam (2002.gada septembris, Johanburga) UNESCO LNK MAB grupa izdevusi konferences materiālu krājumu " Ilgtspējīga attīstība Latvijā. 10. gadi pēc Rio".

Sagatavota un apmeklētājiem pieejama (pagaidām tikai latviešu valodā) UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas mājas lapa. Mājas lapa atrodas uz ANO Latvijā servera. Adrese: www.un.lv/unesco

UNESCO LNK Sekretariāts 2002.gadā uzsācis UNESCO LNK desmit gadu darbības arhīva komplektāciju un sistematizāciju, lai nodotu glabāšanai Valsts arhīvā.

Kopumā 2002.gadā UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariātā reģistrēti 828 (astoņi simti divdesmit astoņi) ienākošie dokumenti latviešu, angļu, franču, krievu, spāņu valodās. Lielākā daļa no tiem ir vēstules par UNESCO pamatdarbības jautājumiem, grāmatas, pārskati, pētījumi, nacionālo komisiju izdevumi u.c.

UNESCO LNK darbība starptautiskajā aprītē:

2002.gadā Latvijā viesojušies vairāki UNESCO Sekretariāta darbinieki un UNESCO eksperti.

- Reģionālajā konferencē “Izglītība visiem Baltijas jūras reģiona valstīs” (Rīga, 2002.gada 24.-27.janvāris) piedalījās **UNESCO Eiropas reģiona Izglītības programmu koordinators Aleksandrs Saņņikovs un UNESCO Izglītības institūta vecākā speciāliste Carol Medrl –Anonuevo.**

- **UNESCO Fundamentālo un inženierzinātņu programmu vadītājs Dr. Aleksejs Pokrovskis** vadīja starptautisko konsultāciju semināru par fundamentālo zinātņu nozīmi ilgtspējīgai attīstībai Latvijas Zinātņu akadēmijā (2002.gada martā). Savas vizītes laikā A.Pokrovskis tikās ar Rīgas Tehniskās Universitātes un Latvijas Universitātes vadību, ar LU Vides zinātnes un pārvaldības institūta direktoru, UNESCO Līdzsvarotas piekrastes attīstības katedras vadītāju R. Ernšteinu un informēja par UNESCO iespējām sniegt dažādu palīdzību, piem. ķīmisko reaktīvu un zinātniskās literatūras, grāmatu un žurnālu bezmaksas piegādē.
- No 5. līdz 9. novembrim Latvijā pēc UNESCO Piekrastes un mazo salu departamenta ierosinājuma notika UNESCO katedras "Piekrastes vides līdzsvarota attīstība" (Katedra) darbības novērtējums Ziemeļkurzemē. Latvijā ieradās **UNESCO komisija divu cilvēku sastāvā - M. Šilins (grupas vadītājs)**, Krievijas Valsts hidrometeoroloģijas universitātes asociētais profesors, Pasaules meteoroloģijas organizācijas speciālists no Sankt-Pēterburgas un **U. Grebeners, UNESCO Maskavas biroja zinātnes un ekoloģijas eksperts**.
- Sakarā ar starptautisko konferenci, veltītu 5.gadadienai, kopš Rīgas vēsturiskā centra iekļaušanas UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā (Rīgā, 2002.gada 5. –6.decembrī) viesojās un ar referātu konferencē uzstājās **Mečilde Roslere, UNESCO Pasaules mantojuma centra Eiropas nodaļas vadītāja**.
- Seminārā "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšana un attīstība šodien un nākotnē" (Rīgā, 2002.gada 20.decembrī) ar referātu "Pilsētas kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas un attīstības līdzsvars 21.gadsimtā" piedalījās UNESCO Pasaules mantojuma centra pārstāvis, **Francijas kultūras un komunikāciju ministrijas Arhitektūras un mantojuma departamenta ģenerālinspekcijas ģenerālinspektors Žans Marija Vincents**. Šajā pasākumā piedalījās arī **UNESCO Pasaules mantojuma centra eksperte Marija Noel Tornū**.

2002.gadā Latvijas pārstāvji vairākkārt aicināti **piedalīties nozīmīgu UNESCO pasākumu sagatavošanās un īstenošanā**, kā arī uzaicināti ekspertu – konsultantu statusā piedalīties dažādās reģionālās un starptautiskās tikšanās un darba grupās.

- UNESCO reģionālās konferences "Izglītība visiem Baltijas jūras reģiona valstīs" noslēgumā tika izveidota "**Izglītība visiem**" **Baltijas koordinācijas darba grupa**, kuras vadību konferences dalībnieki lūdza uzņemties Latvijai.
- 22.-23.jūlijā UNESCO Sekretariātā Parīzē notika "**Izglītība visiem**" **starptautiskās darba grupas trešā sanāksme**, kurā kā vienīgā Eiropas nacionālo komisiju pārstāve tika aicināta piedalīties UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga.
- UNESCO LNK Sekretariāta darbinieki kā konsultanti tika uzaicināti piedalīties **Igaunijas Nacionālā Forumā "Izglītība visiem" sanāksmē, UNESCO Maskavas ofisa organizētajā seminārā Moldāvijā** (2002.gada novembris) un **Maskavā** (2002.gada septembris).
- UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga uzstājās ar galveno referātu **Eiropas reģiona konferencē "Mūžizglītība Eiropā virzība uz globālās kustības "Izglītība visiem" mērķiem un Piektās vispasaules konferences par pieaugušo izglītību prioritātēm"** (Bulgārija, 2002.gada novembris). Savukārt, UNESCO LNK Izglītības programmas padomes locekle Anita Jākobsone šajā konferencē vadīja vienas plenārsēdes darbu un piedalījās konferences gala dokumentu izstrādē.
- Pēc UNESCO Zviedrijas Nacionālās komisijas uzaicinājuma UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga piedalījās "**Stokholmas starpvaldību konferences par kultūrpolitiku attīstībai (1998) + 5" organizēšanas darba grupā**.
- Turcijā 2002.gada septembrī UNESCO un Turcijas Kultūras ministrijas organizētajā **3. pasaules kultūras ministru "apaļajā galdā" "Nemateriālais mantojums: kultūras daudzveidības spogulis"** ar diviem ziņojumiem Latvijas valsti sekmīgi reprezentēja UNESCO LNK prezidente, kultūras ministre Karina Pētersone.
- UNESCO LNK Izglītības programmu padomes vadītājs, Latvijas Augstskolu rektoru padomes ģenerālsekretārs Dr. Andrejs Rauhvargers kā Eiropas valstu pārstāvis aktīvi darbojas **UNESCO**

Vispasaules forumā “Izglītības kvalitāte, akreditācija un kvalifikāciju atzīšana augstākajā izglītībā”. Forumā pirmā konference notika 2002.gada 17. un 18. oktobrī UNESCO Sekretariātā Parīzē, kurā Dr. Rauhvargers uzstājās ar ziņojumu par situāciju Eiropā, kā arī vadīja darba grupu “Globalizācijas ietekme uz augstākās izglītības kvalitāti, akreditāciju un kvalifikāciju atzīšanu”. A.Rauhvargera referāts ir publicēts konferences rakstu krājumā.

Secinājumi un turpmāk veicamie pasākumi UNESCO LNK organizatoriskās darbības pilnveidošanai:

- Ņemot vērā 2002.gadā radušās grūtības UNESCO LNK rudens Asamblejas noturēšanai, komisijas darba organizācijas apspriežamo jautājumu lokā 2003.gadā jāietver jautājumi **par kārtības, kā tiek sasauktas un noturētas Asamblejas, pilnveidošanu**. Kā arī lietderīga būtu Nacionālās komisijas locekļu un Sekretariāta **diskusija par informācijas apmaiņas un komunikācijas metožu pilnveidošanu** starp UNESCO LNK locekļiem, Sekretariātu un UNESCO LNK programmu padomēm.
- Joprojām **aktuāls jautājums ir UNESCO LNK statuss jaunā valsts pārvaldes likuma kontekstā**. Sakarā ar to, ka 2004.gada sākumā notiek UNESCO LNK sastāva atjaunošana un apstiprināšana nākamajam četrgadējam posmam, kā arī pēc valsts pārvaldes struktūrā veiktajām izmaiņām, 2003.gadā Asamblejas darba kārtībā izskatāmi jautājumi par **nepieciešamību un iespējām paplašināt un mainīt UNESCO LNK sastāvu**.
- Jāturpina izvērtēt **iespējas UNESCO ASP skolu asociācijas izveidei Latvijā**. Lielāka uzmanība 2003.gadā veltāma **UNESCO klubu darbības sakārtošanai un aktivizēšanai Latvijā**. Nepieciešamas izveidot Latvijas UNESCO klubu federāciju un iestāties Pasaules un Eiropas UNESCO klubu federācijā.
- Plānojamā Latvijas līdzdalība UNESCO programmās 2004. – 2005.gadā nepieciešams, izvērtēt un pilnveidot UNESCO dalībvalstu līdzdalības programmas projektu menedžmentu un, kārtību kādā projektu pieteikumi tiek sagatavoti un atlasīti.
- Nepieciešams **aktivizēt UNESCO LNK Sabiedrisko attiecību programmu**, veidojot mērķtiecīgas mediju apmācības programmas par UNESCO un tās kompetences jautājumiem.
- **Pilnveidot un paplašināt UNESCO LNK Mājas lapu** latviešu valodā un sagatavot tās angļu valodas versiju.
- Jāturpina darbs pie **UNESCO LNK sadarbības tīkla paplašināšanas nacionālā līmenī**, iesaistot nevalstiskās organizācijas, lēmumu pieņēmējus un jauniešus. Sadarbība ar jaunās LR Saeimas deputātiem būtu izvirzāma kā viena no sadarbības stratēģijas prioritātēm.
- Starptautiskajā jomā **pilnveidojama UNESCO LNK sadarbība Baltijas un Baltijas jūras reģionā**, attīstot divpusējas un daudzpusējas partnerattiecības ar citu valstu nacionālajām komisijām. Apzināt konkrētus sadarbības virzienus ar UNESCO reģionālajiem institūtiem un centriem Eiropā.

UNESCO LNK līdzdalība UNESCO galvenajās programmās

2002.gadā Latvija piedalījās visās piecās UNESCO Ģenerālās konferences 31.sesijā apstiprinātajās UNESCO galvenajās programmās:

- „Izglītība”
- „Dabas zinātnes”
- „Sociālās un humanitārās zinātnes”
- „Kultūra”
- Informācija un komunikācijas “

Līdzās galvenajām programmām Latvija darbojās arī UNESCO starpnozaru programmās un projektos:

- UNESCO Asociēto skolu projekts
- UNESCO Jaunatnes programma

UNESCO LNK galvenie uzdevumi un prioritātes 2002.gadā

Uzsākot gadu UNESCO LNK Asambleja apstiprināja šādus komisijas galvenos uzdevumus 2002.gadam:

- Nacionālā foruma un darbības plāna "Izglītība visiem" izveide un Baltijas jūras reģionālās sadarbības koordinācija programmas "Izglītība visiem" ietvaros.
- Gatavošanās Pasaules samitam par ilgtspējīgu attīstību, UNESCO katedras Ilgtspējīgas piekrastes reģiona attīstībai darbības atbalstīšana.
- ANO Pasaules mantojuma gadam un 5.gadadienai, kopš Rīgas Vēsturiskā centra ierakstīšanas Pasaules mantojuma sarakstā, veltītā pasākuma cikla izveide un īstenošana.
- Dziesmusvētku tradīcijas Latvijā, Igaunijā Lietuvā pieteikuma sagatavošana UNESCO Nemateriālās kultūras programmai.
- Dainu Skapja kā Pasaules atmiņas objekta saglabāšanas programmas izstrāde un īstenošanas uzsākšana.
- UNESCO Jaunatnes skolas programmas izveide un uzsākšana.

UNESCO LNK galvenā uzdevuma "Nacionālā foruma un darbības plāna "Izglītība visiem" izveide un Baltijas jūras valstu reģionālās sadarbības koordinācija "Izglītība visiem" ietvaros" īstenošana ir izdevusies daļēji, jo, lai arī jau vasarā tika izstrādāta Foruma dibināšanai nepieciešamā dokumentācijapašu Nacionālo Forumu "Izglītība visiem" 2002.gadā nodibināt neizdevās.

2002.gadā šī uzdevuma īstenošana ir veikti šādi pasākumi

- Nacionālā foruma izveidei ir organizētas sabiedriskās diskusijas, ekspertu tikšanās, izveidots "Izglītība visiem" nacionālais sadarbības tīkls, saņemts finansiāls atbalsts no UNESCO Līdzdalības Programmas Forumā dibināšanai. UNESCO LNK darba grupa ir izstrādājusi nepieciešamos dokumentus foruma dibināšanai un tā darbības uzsākšanai (Forumā modelis Latvijā un Nolikums saskaņā ar MK noteiktajām prasībām).
- Latvijā noturēta reģionālā konference "Izglītība visiem Baltijas jūras valstīs", kas deva iespēju stiprināt "Izglītība visiem" partnerattiecības un noteikt turpmākās sadarbības iespējas Baltijas jūras reģionā.
- Tika izveidota reģionālās sadarbības koordinācijas grupa, ko veido Latvija, Lietuva un Zviedrija un kuras darbu vadīt uzņēmusies Latvija;
- Konsultējoties ar Baltijas jūras valstīm ir izveidots prioritāro jomu saraksts dalībvalstu turpmākai sadarbībai "Izglītība visiem" mērķu īstenošanai Baltijas jūras reģionā. Šīs prioritātes pārrunātas un prezentētas vairākos starptautiskos pasākumos.
- Ir pārrunātas sadarbības iespējas ar UNESCO Sekretariātu, UNESCO Maskavas Ofisu un UNESCO Izglītības institūtu Hamburgā.

UNESCO LNK Zinātnes programmas padome piedalījās Latvijas valdības delegācijas ziņojuma zinātnes sadaļas sastādīšanā Johaneshburgas pasaules samitam "Par ilgtspējīgu attīstību". Diemžēl netika atrastas finanses zinātnieku līdzdalībai Latvijas delegācijas darbā pašā samitā. Tajā piedalījās LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Investīciju departamenta Ārējo sakaru nodaļas vadītājs, UNESCO LNK loceklis Valdis Bisters.

2002.gadu ANO pasludināja par Kultūras mantojuma gadu, tādējādi tas saturiski sasaucās ar gada galvenajiem uzdevumiem un prioritātēm UNESCO LNK kultūras programmās. Sakarā ar UNESCO Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību 30.gadadienu un 5.gadadienu, kopš Rīgas vēsturiskais centrs ir kļuvis par UNESCO Pasaules mantojuma objektu, virkne pasākumu bija veltīti šīm nozīmīgajām gadadienām. Kā galvenie pasākumi minami: starptautiska konference Rīgā, 5. – 6.decembrī, izstāde "Latvijas kultūras mantojums pastmarkās", kā arī īpaši aktīvs 2002.gads bija

UNESCO LNK sadarbībai ar Igauniju un Lietuvu, kopīgi strādājot pie Baltijas valstu pieteikuma sagatavošanas, lai dziesmu un deju svētku tradīciju Igaunijā, Latvijā un Lietuvā kā unikālu nemateriālās kultūras parādība gūtu starptautisku atzinību un novērtējumu.

Īstenojot Jaunatnes programmas prioritāti - UNESCO Jaunatnes skolas programmas izveide un uzsākšana, 2002.gada augustā, Liepājā, sadarbībā ar Rīgas pilsētas Skolu valdi tika organizēts brīvprātīgo jauniešu seminārs, kura laikā tika izstrādāti "UNESCO Jaunatnes skolas" darbības pamatprincipi. Mācību programmu izveide un uzsākšana plānota 2003.gadā.

UNESCO LNK Izglītības programma

Lai izveidotu partnerattiecības un uzsāktu sadarbību Baltijas jūras reģionā, 2002. gada 24.-27.janvārī Latvijā notika **reģionālā konference "Izglītība visiem Baltijas jūras valstīs"**, kuras noslēgumā tika pieņemta rezolūcija, kas uzsver globālo "Izglītība visiem" mērķu nozīmību Baltijas jūras reģiona valstu attīstībā, sabiedrības līdzdalības lomu izglītības procesā un nepieciešamību atbalstīt nacionālo forumu izveidi reģionālās sadarbības veicināšanai.

2002. gada 7.februārī ar Asamblejas lēmumu UNESCO Latvijas Nacionālā komisija apstiprināja darbības stratēģiju 2002. -2007. gadam, kurā kā viena no UNESCO LNK prioritātēm ir noteikta Pasaules izglītības foruma (Dakāra, 2000) pieņemto gala dokumentu īstenošana Latvijā. UNESCO LNK Izglītības programmu padomes izstrādātais **projekts "Nacionālais forums "Izglītība visiem" Dakāras vadlīnijas 2000.-2015. īstenošanai"** ieguva augstāko prioritāti nacionālajā projektu atlases konkursā izglītības jomā un tika nosūtīts izskatīšanai Līdzdalības Programmas projektu konkursā UNESCO Sekretariātā Parīzē. UNESCO LNK ir saņēmusi finansiālu atbalstu no UNESCO Līdzdalības Programmas Nacionālā foruma "Izglītība visiem" dibināšanai un darbības uzsākšanai.

Lai veicinātu Dakāras dokumentu aktualizēšanu un īstenošanu, **starptautiskās nedēļas "Izglītība visiem"** ietvaros 26. aprīlī Izglītības un zinātnes ministrija un UNESCO Latvijas Nacionālā komisija organizēja **"apaļā galda" diskusiju par Nacionālā Forumā "Izglītība visiem" izveides perspektīvām un nepieciešamību Latvijā**. Diskusijā piedalījās pārstāvji no Izglītības un zinātnes ministrijas, Kultūras ministrijas, Tieslietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Valsts kancelejas, Valsts prezidenta kancelejas, starptautiskām un nevalstiskām organizācijām un valsts un pašvaldību institūcijām. Diskusijas dalībnieki un to izveidotā darba grupa, izskatot vairākus modeļus foruma izveidei, vienojās par optimālāko variantu Latvijas situācijai – ar Ministru kabineta rīkojumu apstiprināta Konsultatīvā padome, kuru vada izglītības un zinātnes ministrs un kuras Sekretariāts atrodas LR Izglītības un zinātnes ministrijā.

Balstoties uz Pasaules izglītības foruma gala dokumentiem un sabiedriskās apspriešanas rezultātiem, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas vadītā darba grupa 2002.gadā izstrādāja **Nacionālā foruma "Izglītība visiem" nolikuma projektu, LR Ministru kabineta noteikumu anotāciju un ieteikumus foruma sastāvam**.

Lai veicinātu izglītības kvalitātes un izglītības sistēmas pilnveidošanu, UNESCO LNK ir īstenojusi virkni programmu un projektu mācībspēku tālākizglītības un izglītības satura un metožu pilnveides jomā.

Sadarbībā ar UNESCO Izglītības plānošanas institūtu un Latvijas Universitāti tika izstrādāta **augstskolu finansu menedžmenta programma un organizēti kursi Ziemeļvalstu un Baltijas valstu augstāko izglītības iestāžu vadītājiem**. Kursi deva papildus iespēju augstskolu vadītāju diskusijām un savstarpējai pieredzes apmaiņai, kā arī Latvijas augstākās izglītības prezentēšanai ārzemju kolēģiem.

Kusu noslēgumā, pārrunājot turpmākās sadarbības jautājumus, Latvijas pārstāvji izteica interesi un nepieciešamību jaunas tēmas aktualizēšanai un apmācību organizēšanai sakarā ar vidējās izglītības centralizēto eksāmenu rezultātu un augstskolu iestājekšāmenu apvienošanu.

Lai veicinātu dabas zinību metodoloģijas un izglītības satura pilnveidi, UNESCO LNK sadarbībā ar UNESCO Zinātnes sektoru un IZM Izglītības satura un eksaminācijas centru uzsākusi īstenot projektu **“Mikrometožu izmantošana ķīmijā”**. Projekta ietvaros ir noorganizēti ķīmijas skolotāju apmācības kursi.

Kursu programmu ir izstrādājis Prof. Bradlejs (Lielbritānija), un tās ietvaros Latvijas skolotājiem bija iespēja saņemt metodisko materiālu, ķīmijas laboratorijas darbu komplektu un praktiski iepazīties ar mikrometožu izmantošanas iespējām. Pasākumā piedalījās arī eksperti no Lietuvas, Igaunijas un Krievijas. Lai turpinātu projektu attīstību, no Krievijas tika saņemtas mācību grāmatas angļu valodā par mikrometožu izmantošanu ķīmijā. Grāmata tiek tulkota, un 2003.gadā ir plānots to publicēt latviešu valodā. 2003.gadā ir plānota 5 Latvijas skolu iesaistīšanās piltoprojektā, lai adaptētu izstrādāto metodiku skolās.

Šī projekta ietvaros IZM Izglītības satura un eksaminācijas centra speciāliste, ķīmijas metodiskās apvienības vadītāja Velga Kakse piedalījās ķīmijas skolotājuursos ASV.

Līdzīgs metodisko materiālu krājums ir saņemts fizikā. 2003.gadā ir plānota šī materiāla izvērtēšana un nepieciešamība to tulkot un publicēt latviski.

Piedaloties UNESCO Stipendiju programmu izsludinātajā konkursā, UNESCO LNK ir saņēmusi atbalstu Cēsu pieaugušo izglītības centra projektu koordinatores **Ineses Suijas pieteikumam un studiju vizītei (1 mēnesi) Eiropas Pieaugušo izglītības asociācijā Briselē**. I.Suija veic pētījumu par pieaugušo izglītību mūžizglītības kontekstā: pieaugušo izglītības kvalitātes novērtējumu un metodikas pilnveidošanu.

Lai veicinātu Latvijas sadarbību ar UNESCO Izglītības plānošanas institūtu Hamburgā, 2002.gada 28.-30.oktobrī notika **UNESCO LNK Izglītības sektora vadītājas Ineses Brūveres darba vizīte Hamburgā**. Vizītes laikā I.Brūvere tikās ar institūta vadošajiem pētniekiem un vienojās par prioritātēm turpmākajai sadarbībai:

- pieaugušo izglītības politikas un likumdošanas salīdzinošā analīze (Eiropā, Baltijas jūras reģionā, Austrum un Centrāleiropā);
- partnerība pētījumos, (ekspertu līdzdalība projektos, Latvijas pētnieku publikācijas, Latvijas datu salīdzinājums ar citām valstīm, iespējamu pētījumu norise Latvijā);
- pieaugušo neformālās izglītības novērtējums (sertifikācija, akreditācija, sertifikātu un apliecību uzskaitē);
- kvalitātes monitorings (institūcijām, programmām, nodarbību vadītājiem);
- pieaugušo pamatizglītības un pamatprasmju attīstība;
- HIV/AIDS preventīvā izglītība.

UNESCO LNK stratēģisko uzdevumu īstenošana izglītībā

1. Izglītības kā vienas no cilvēka pamattiesībām attīstības sekmēšana

1) Izveidot sadarbības tīklu “Izglītība visiem”

2002.gada janvārī Rīgā notika Reģionālā konference “Izglītība visiem Baltijas jūras valstīs”, kas sekmēja sadarbību ar Baltijas jūras valstu pārstāvjiem un “Izglītība visiem” ilgtermiņa atbalstītājiem – UNESCO, UNDP, PB, UNICEF, kā arī nacionālā līmenī – IZM, Sorosa fondu, Sabiedrības Integrācijas fondu, Latvijas Pieaugušo izglītības apvienību.

Konference deva iespēju izveidot sadarbību ar Baltijas jūras valstu globālajā kustībā “Izglītība visiem” iesaistītajiem partneriem.

Konferences noslēgumā tika izveidota Baltijas jūras valstu “Izglītība visiem” reģionālās koordinācijas darba grupa, kurā izvirzīti pārstāvji no Latvijas, Lietuvas un Zviedrijas. 26.aprīlī Latvijā notika reģionālās

darba grupas tikšanās, kurā tika apspriestas prioritātes reģionālajai sadarbībai un izvirzīti priekšlikumi darba plānam reģionālajiem pasākumiem.

UNESCO nacionālo komisiju reģionālajās konsultācijās, kas notika 2002.gada 15.-18.jūnijā Budapeštā, UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga prezentēja Baltijas jūras valstu reģionālās koordinācijas darba grupas izvirzītos priekšlikumus reģionālā darba plāna "Izglītība visiem" izstrādei.

Reģionālās konferences rezultāti tika prezentēti arī "Izglītība visiem" plānošanas seminārā Moldovā, kurā piedalījās UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga un UNICEF LNK izpilddirektore Ilze Doškina. 28.-30. oktobrī notika UNESCO Izglītības sektora vadītājas Ineses Brūveres vizīte UNESCO Izglītības institūtā Hamburgā. Vizītes viens no uzdevumiem bija pārrunāt sadarbības iespējas starp Latvijas izglītības darbiniekiem UNESCO Izglītības institūtu "Izglītība visiem" kontekstā.

18. novembrī Tallinā notika Igaunijas Nacionālā Foruma "Izglītība visiem" sanāksme, kurā tika aicināti piedalīties Latvijas un Lietuvas valstu pārstāvji. No Latvijas sanāksmē piedalījās UNESCO LNK Izglītības sektora vadītāja Inese Brūvere. Sanāksme tika organizēta ar mērķi iepazīties ar Baltijas valstu pieredzi un situāciju nacionālā plānu "Izglītība visiem" izstrādē. Igaunija ir izstrādājusi un apkopojusi pirmo variantu nacionālajam plānam, savukārt Lietuvai jau ir izstrādāts nacionālā plāna projekts iesniegšanai izglītības ministrijā. I.Brūvere informēja par situāciju Latvijā, akcentējot, ka šobrīd Latvijas izglītības sistēmā aktuāli ir "Izglītība visiem" mērķus integrēt nacionālajos izglītības stratēģijās dokumentos (tādos kā Izglītības Attīstības koncepcijas, Izglītības Inovācijas fonda likums), kā arī veicināt sabiedrības iesaistīšanos izglītības politikas veidošanā un attīstībā. Kā nākošā fāze Latvijā sekotu Nacionālā foruma dibināšana un konkrētu plānu izstrāde.

2002.gada 6.-9. novembrī Bulgārijā notika Starptautiskā konference "Mūžizglītība Eiropā virzība uz globālās kustības "Izglītība visiem" mērķiem un Piektās vispasaules konferences par pieaugušo izglītību prioritātēm". Konferencē piedalījās UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga, IZM Izglītības politikas departamenta direktors Jānis Kārklīšs, Tieslietu ministrijas un Apvienoto Nāciju Attīstības programmas projekta konsultante Anita Jākobsone, Latvijas Pieaugušo izglītības apvienības priekšsēdētājs Toms Urdze un izpilddirektore Inga Galvāne. Dace Neiburga uzstājās ar galveno ziņojumu jautājumā par Latvijas pieredzi un rekomendācijām "Izglītība visiem" plānošanā. Savukārt Anita Jākobsone vadīja vienas plenārsēdes darbu un kopā ar Tomu Urdzi gala dokumenta izstrādē.

Konferencē tika pieņemta rezolūcija "Aicinājums uz rīcību", kura ir iztulkota latviešu valodā un ievietota IZM Interneta mājas lapā.

2) Atbalstīt izglītības politikas reformas un to pilnveidi sešu Dakāras mērķu sasniegšanai nacionālajā līmenī

Šī uzdevuma īstenošanai lielāka nozīme ir sagatavošanās darbam Latvijas Nacionālā foruma "Izglītība visiem" dibināšanai – noorganizētas sabiedriskās diskusijas par foruma nepieciešamību Latvijā un gūts sabiedrības un ekspertu atbalsts tā dibināšanai; izveidots sadarbības tīkls foruma atbalstam un globālās kustības "Izglītība visiem" attīstībai Latvijā, izstrādāti dokumenti Foruma dibināšanai uc.

Lai veicinātu Pasaules izglītības foruma izvirzīto mērķu īstenošanu Latvijā, Izglītības attīstības koncepcijā 2002. – 2005. gadam un Izglītības Inovācijas fonda likumā ir integrētas Dakāras rīcības plāna galvenie pamatprincipi.

3) Sekmēt sabiedrības integrāciju mūžizglītības perspektīvā

Saskaņā ar Pasaules izglītības forumā pieņemtajiem dokumentiem Latvija kā Foruma dalībvalsts ir apņēmusies strādāt šādu izvirzīto prioritāro uzdevumu īstenošanai:

- veicināt mūžizglītības sistēmas attīstību un izglītības pieejamību iedzīvotājiem jebkurā vecumā,
- sekmēt mazaizsargāto un sociāli atstumto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā, piedāvājot viņiem daudzveidīgas mācīšanās iespējas,

-paplašināt mijiedarbību starp formālās un neformālās izglītības iespējām iedzīvotājiem mūža garumā, lai sekmētu viņu līdzdalību pilsoniskā sabiedrībā un darba tirgū,
-sekmēt mazizglītotu iedzīvotāju lasīt, rakstīt, rēķināt prasmi atbilstību prasībām, ko izvirza viņu ikdienas darbība, attiecības ar līdzilvēkiem, līdzdalība sabiedrībā.
Minētie uzdevumi ir iestrādāti Nacionālā foruma "Izglītība visiem" dokumentācijā.

Lai veicinātu sabiedrības iesaistīšanu globālās kustības "Izglītība visiem" attīstībā Latvijā, ir veikti šādi sabiedrības informēšanas pasākumi:

- 2002.gada janvārī reģionālās konferences "Izglītība visiem Baltijas jūras valstīs" ietvaros notika preses konference par "Izglītība visiem" attīstību reģionā;
- 2002.gada aprīlī notika Apaļā galda diskusija par nacionālā foruma "Izglītība visiem" izveidi Latvijā. Diskusijā piedalījās valsts, nevalstisko un starptautisko organizāciju privāto struktūru pārstāvji. Pasākuma laikā notika preses konference un izsūtīta ziņa masu medijiem;
- 2002.gada 25. aprīlī laikrakstā "Izglītība un Kultūra" tika publicēts atvērums par pasaules izglītības foruma gala dokumentu īstenošanas gaitu Latvijā;
- Izglītības un zinātnes ministrijas un UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Interneta mājas lapās ir pieejama informācija par globālo kustību "Izglītība visiem" un tās regulējošiem dokumentiem.

2. Izglītības kvalitātes uzlabošana un izglītības sistēmas pilnveides veicināšana

1) Pilnveidot izglītības sistēmu informācijas laikmetā

2002.gada 1.oktobrī Kijevā notika "Starptautiskais seminārs par tālmācības un informācijas tehnoloģiju izmantošanu skolotāju izglītībā". No Latvijas seminārā piedalījās Latvijas Universitātes pārstāve Iveta Gultniece.

2) Pilnveidot izglītības saturu un metodes

Sadarbībā ar UNESCO Zinātnes sektoru ir uzsākts projekts izglītības satura un metožu pilnveidei - ķīmijas un fizikas priekšmetos ir saņemtas mācību grāmatas angļu valodā un pašlaik tiek tulkotas latviešu valodā, ir notikuši skolotāju apmācības kursi "Mikrometozu izmantošana ķīmijā". Ķīmijas metodisko apvienību vadītāja Velga Kakse ir piedalījies apmācības kuros ASV. Ir iezīmēta perspektīva jauna projekta uzsākšanai, lai 5 pilotskolām būtu iespēja apbūt izstrādāto mikrometozu kursu ķīmijā.

Starptautiskās konferences "Veidojot pilsonisko kultūru Centrāl un Austrumeiropā" turpinājuma aktivitātes.

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībā ar Sorosa fondu Latvija un Izglītības un zinātnes ministriju ir izdevusi konferences materiālu krājumu, kurā latviešu un angļu valodā publicēti konferences dalībnieku referāti un ziņojumi, darba grupu pārskati un paneldiskusiju apkopojumi. Publikācijas zinātniskā redaktore ir Dr. Anita Jakobsone. Materiāla prezentācija notika 5. decembrī Sorosa fonda – Latvija organizētas konferences "Sociālo zinību loma demokrātiskas sabiedrības veidošanā" ietvaros.

3) Sekmēt mācībspēku atjaunotni un tālākizglītību

Sadarbībā ar UNESCO Izglītības plānošanas institūtu tika organizēti stratēģiskās plānošanas un finansu menedžmenta kursi augstāko izglītības iestāžu vadītājiem, kas notika Rīgā no 8.-12.septembrim. Kursos piedalījās 25 dalībnieki no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas, Dānijas un Islandes. Kursi deva papildus iespēju augstskolu vadītāju līmenī dalīties ar pozitīvo pieredzi Baltijas valstīs un Ziemeļvalstīs, iepazīties ar UNESCO Izglītības plānošanas institūta speciālistu izstrādātajiem modeļiem finansu plānošanā un augstskolu vadībā, Latvijas pārstāvjiem sniegt pilnīgāku informāciju par Latvijas Universitātes un citu augstskolu attīstību pēdējos gados.

Saņemts atbalsts no UNESCO Stipendiju programmas (2002. – 2003.gada konkurss) Cēsu Pieaugušo izglītības centra projektu koordinatores Ineses Suijas stipendijas pieteikumam pieaugušo izglītības pētniecības, studiju un pieredzes apmaiņas vizītei Eiropas Pieaugušo izglītības asociācijā. Vizīte notiks 2003.gada rudenī Briselē.

4) Iekļauties kopējā Eiropas augstākās izglītības telpā

Lai izvērtētu Pasaules Augstākās izglītības konferences (1998) turpinājuma aktivitātes, dalībvalstis tika aicinātas izvērtēt situāciju nacionālā līmenī un sniegt UNESCO pārskatu par augstākās izglītības likumdošanu un attīstības tendencēm. Pārskatu par Latviju sagatavoja Izglītības uz zinātnes ministrijas Augstākās izglītības departaments.

17.-18. oktobrī UNESCO Parīzē notika Pirmais Vispasaules forums par starptautisko augstākās izglītības kvalitātes akreditāciju un atzīšanu "Globalizācija augstākajā izglītībā". Eiropas valstu viedokli pārstāvēt, kā arī vadīt darba grupu "Globalizācijas ietekme uz augstākās izglītības akreditāciju un kvalifikāciju atzīšanu" tika uzaicināts Latvijas pārstāvis Dr. Andrejs Rauhvargers. A.Rauhvargera referāts iekļauts konferences rakstu krājumā.

Pirmajā Foruma tikšanās reizē piedalījās vairāk kā 120 dalībnieki un tika izstrādāts pieņemts darbības plāns un rekomendācijas turpmākai darbībai

5) Veicināt starptautisko sadarbību izglītības jomā

Ar mērķi iepazīt UNESCO Izglītības institūta darbību un pārrunāt iespējamo sadarbību pieaugušo izglītības un mūžizglītības jomā 2002.gada oktobrī notika UNESCO LNK izglītības sektora vadītājas Ineses Brūveres vizīte UNESCO Izglītības institūtā Hamburgā, kā rezultātā tika iezīmētas šādas turpmākās sadarbības iespējas:

- pieaugušo izglītības politikas un likumdošanas salīdzinošā analīze (Eiropā, Baltijas jūras reģionā, Austrum un Centrāleiropā)
- partnerība pētījumos, (ekspertu līdzdalība projektos, Latvijas pētnieku publikācijas, Latvijas datu salīdzinājums ar citām valstīm, iespējamo pētījumu norise Latvijā)
- pieaugušo neformālās izglītības novērtējums (Sertifikācija, akreditācija, sertifikātu un apliecību uzskaitē)
- kvalitātes monitorings (Institūcijām, programmām, nodarbību vadītājiem)
- pieaugušo pamatizglītības un pamatprasmju attīstība
- HIV/AIDS preventīvā izglītība

6.-9. novembrī Bulgārijā notika starptautiskā konference "Mūžizglītība Eiropā virzība uz globālās kustības "Izglītība visiem" mērķiem un Piektās vispasaules konferences par pieaugušo izglītību prioritātēm". Konferencē piedalījās Latvijas delegācija šādā sastāvā UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga, IZM Izglītības politikas departamenta direktors Jānis Kārklīņš, Latvijas Pieaugušo izglītības apvienības priekšsēdētājs Toms Urdze un izpilddirektore Inga Galvāne, ANO Attīstības programmas un Tieslietu ministrijas projekta konsultante, UNESCO LNK Izglītības programmu padomes pārstāve Anita Jākobsone.

Konferencē tika analizētas mūžizglītības attīstības tendences Eiropas reģionā, izvērtēta un apkopota esošā situācija katrā valstī "Izglītība visiem" mērķu īstenošanā, pārskatītas 1997.gadā Hamburgā Starptautiskajā pieaugušo izglītības konferencē izvirzītās prioritātes "Izglītība visiem" mērķu kontekstā, tika veidota integrēta vīzija, kas dotu iespēju izvērtēt mūžizglītības attīstības tendences atbilstoši Pasaules izglītības forumā izvirzītajiem mērķiem un Hamburgā Starptautiskajā pieaugušo izglītības konferencē noteiktajām prioritātēm, noteiktas turpmākās darba jomas un iespējas reģionālai sadarbībai mūžizglītības kontekstā.

Secinājumi par UNESCO LNK Izglītības programmas attīstību:

2002.gads ir bijis nozīmīgs Dakāras foruma noteiktās virzības saskaņošanai ar Latvijas izglītības sistēmas mērķiem un noteiktajām prioritātēm. Tādēļ jo īpaši svarīgi, ka sabiedriskā apspriešanā un ekspertu diskusijās ir izskanējis kopīgs viedoklis par globālās kustības "Izglītība visiem" noteikto mērķu īstenošanas Latvijā nozīmīgumu un nacionālā foruma "Izglītība visiem" iespējamo modeli, funkcijām, mērķiem un uzdevumiem.

Nozīmīgs projekts izglītības satura un metožu attīstības ziņā ir 2002.gadā uzsāktais ilgtermiņa projekts "Mikrometožu izmantošana ķīmijā", kas deva iespēju konkrētas jaunas metodes ieviešanai Latvijā, kā arī kalpos kā veiksmīgs piemērs līdzīgu projektu uzsākšanai citos mācību priekšmetos (piem. fizika, dabas zinības u.c.) - metodisko materiālu un paņēmieni kopumu izvērtēšanai un adaptēšanai Latvijā. 2003.gadā ir plānota metodiskā materiāla "Mikrometožu izmantošana ķīmijā" tulkošana un izdošana latviešu valodā, kā arī tiks izvērtēta UNESCO metodiskā krājuma fizikā nepieciešamība tulkot un adaptēt Latvijas skolās.

Pilsoniskās izglītības jomā veiksmīgi turpinās sadarbībā ar Sorosa fondu – Latvija un Izglītības un zinātnes ministriju. Īstenots projekts "Veidojot pilsonisku kultūru Centrālās un Austrumeiropas valstīs", 2001.gada nogalē organizējot starptautisko konferenci ar 8 ārvalstu lektoru piedalīšanos un 2002.gadā publicējot konferences rakstu krājumu. Krājumā ir iekļauti konferences galvenie ziņojumi un referāti, kas tika prezentēti darba grupās, kā arī paneļdiskusiju un darba grupu diskusiju apkopojumi. Kā turpinājumu pilsoniskās izglītības attīstībai UNESCO LNK un Sorosa fonds – Latvija sadarbībā ar Starptautisko Pilsoniskās izglītības apmaiņas programmu (CIVITAS) 2003.gadā plāno pilsoniskās izglītības metodisko materiālu tulkošanu un adaptēšanu Latvijā sadarbībā ar IZM.

Savukārt, sadarbībā ar J.Podnieka studiju un IZM Izglītības satura un eksaminācijas centru ir plānots kopprojekts pilsoniskās izglītības video metodiskā un uzskates materiāla izveidei par 1991.gada notikumiem Latvijā.

Latvija ļoti veiksmīgi jau ilglaicīgi darbojas UNESCO, Eiropas Padomes un Eiropas Savienības diplomatzīšanas tīklu ENIC un NARIC darbā. 2002.gadā Latvijas augstskolu rektoru padomes ģenerālsekretārs, UNESCO LNK Izglītības programmu padomes vadītājs, Dr Andreja Rauhvargers ir uzaicināts piedalīties UNESCO Vispasaules forumā "Izglītības kvalitāte, akreditācija un kvalifikāciju atzīšana augstākajā izglītībā", kā arī vada Lisabonas konvencijas starptautisko komiteju.

Līdz šim nav pietiekoši aktualizētas un analizētas UNESCO rekomendācijas par skolotāju statusu, par augstākās izglītības personāla statusu, kā arī par pieaugušo izglītības attīstību, tādēļ 2003.gada plānā ir paredzēta šo dokumentu tulkošana, apspriešana un izvērtēšana atbilstoši Latvijas situācijai.

2003.gadā ir plānots aktivizēt Latvijas līdzdalību starptautiskajos informācijas un dokumentācijas apmaiņas tīklos. Jau ilgstoši Latvija līdzdarbojas UNESCO Starptautiskajā Tehniskās un profesionālās izglītības projektā UNEVOC, Latvijas UNEVOC pārstāvis ir Akadēmiskās informācijas centrs. 2003.gadā ir plānots iesaistīties starptautiskajā sadarbības tīklā ALADIN (Adult Learning Documentation and Information Network). Papildus tiks sagatavota informācija ievietošanai UNESCO mājas lapas direktoriņā par vides izglītības institūcijām Latvijā.

UNESCO LNK Zinātnes programma

UNESCO LNK Zinātnes programmas īstenošana atrodas UNESCO LNK Zinātnes programmu padomes pārziņā.

Padomes izvirzītās prioritātes 2002. gadā bija:

- 1) piedalīties Latvijas valdības delegācijas ziņojuma zinātnes sadaļas sastādīšanā Johaneshburgas pasaules samitam " Par ilgtspējīgu attīstību" un piedalīties delegācijas sastāvā samitā;
- 2) zinātnes, tehnoloģijas un cilvēku potenciālu izmantošana izglītotas sabiedrības veidošanā;
- 3) cilvēces drošības uzlabošana piedaloties UNESCO programmās par apkārtējās vides aizsargāšanu un sociālo pārmaiņu veicināšanu, ieviešot jaunas tehnoloģijas un metodes;
- 4) ētisko normu ievērošanas veicināšana.

UNESCO LNK stratēģisko uzdevumu īstenošana zinātnē

II.1. Stiprināt cilvēkresursus un institucionālo kapacitāti fundamentālajās un biomedicīnas zinātnēs

1) Atbalstīt pētījumus biotehnoloģijas un biomedicīnas jomā

Latvijā darbu turpina **Starptautiskais biomedicīnas un biotehnoloģijas centrs (SBBC)**, dibināts 1997.gadā ar UNESCO atbalstu uz LU Biomedicīnas pētījumu un studiju centra (LU BPSC) bāzes, kas ir viena no vadošām zinātniskajām institūcijām Latvijā. Pētnieciskais darbs LU BPSC notiek vairākos molekulārās bioloģijas un ģenētikas virzienos, izmantojot modernas gēnu un proteīnu inženierijas un šūnu bioloģijas metodes. LU BPSC nodrošina plašu teorētisko un praktisko kursu klāstu LU bioloģijas un medicīnas studiju programmu ietvaros. 2001. – 2002. mācību gadā praktiskos darbus LU BPSC laboratorijās veica ap 100 LU Bioloģijas un Medicīnas fakultāšu pirmā un otrā kursu studentu. 2001.gadā maģistra darbus aizstāvēja astoņi studenti; septiņi doktoranti no LU Bioloģijas, Medicīnas un Farmācijas fakultātēm šeit veic pētījumus. Starptautiskais biomedicīnas un biotehnoloģijas centrs ir sekmīgi attīstījis starptautisko sadarbību biomedicīniskajos pētījumos, īstenojot studiju programmas studentiem no Vācijas, Šrilankas, Indijas, Pakistānas, Libānas un pat dibinot kopēju laboratoriju ar Zviedrijas Karolinskas universitāti. No UNESCO Venēcijas biroja saņemta stipendija. Izmantojot BPSC pieredzi, SBBC tiešā sadarbībā ar *Marie Curie* un UVO-ROSTE programmām realizē vidēja termiņa pētnieciskus darbus un apmācību ārzemju un Latvijas studentiem, kas strādā atsevišķos molekulārās bioloģijas un ģenētikas virzienos, tādējādi palīdzot celt viņu kvalifikāciju zinātniskajā darbā.

Ar gēnu inženierijas palīdzību panākta B-hepatīta vīrusa proteīna sintēze un proteīnu pašsavākšanās vīrusu daļiņās. Iegūtajiem rezultātiem ir liela nozīme replikācijas mehānismu pētījumos un pretvīrusu medicīnisko preparātu izgatavošanā.

Kā starptautiski nozīmīgs sasniegums vērtējama Starptautiskā Biomedicīnas un biotehnoloģijas centra direktora profesora E. Grēna ievēlēšana UNESCO Starpvaldību Bioētikas komitejā (IBC) UNESCO Ģenerālās konferences 31. sesijas laikā 2001. gadā. Diemžēl 2002.gadā UNESCO nesusauca nevienu komitejas darba sanāksmi, tādējādi, Latvijas līdzdalība šajā procesā pagaidām ir pasīva.

2) Atbalstīt fundamentālo zinātņu attīstību

Rīgā, Latvijas Zinātņu akadēmijā no 20. - 22. martam organizēts starptautisks reģionālais seminārs "Fundamentālā zinātne ilgtspējīgai attīstībai". Konferences mērķis: bija pieredzes apmaiņa un sadarbības veicināšana, meklējot iespējas kopīgu projektu izstrādē. Konferenci organizēja Latvijas Zinātņu Akadēmijas Starptautiskā daļa sadarbībā ar LU Cietvielu fizikas institūtu (CFI) un UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju. Konferencē piedalījās 30 dalībnieki no Lietuvas, Igaunijas, Krievijas un LU CFI. Konferences dalībniekus sveica un par UNESCO Fundamentālo un inženierzinātnes departamenta darbību pastāstīja tās projektu vadītājs Aleksejs Pokrovskis. Konferenci vadīja UNESCO LNK Zinātnes

programmu padomes priekšsēdētājs LZA viceprezidents Andrejs Siliņš. Konferences dalībnieki augstā profesionālā līmenī sniedza informāciju par fundamentālo zinātņu stāvokli katrā valstī un izvirzīja priekšlikumus iespējamai sadarbībai nākotnē. Dalībnieki apmeklēja LU CFI, kuram piešķirts ES Ekselences centra statūts un noklausījās ziņojumus par dažādiem zinātniskiem projektiem, kā arī apmeklēja zinātniskās laboratorijas.

Konferences dalībnieki pieņēma gala dokumentu, kas paredz UNESCO finansējumu stipendiju veidā, lai stiprinātu pieredzes apmaiņu un kopēju projektu veidošanu starp Baltijas valstu, Krievijas, Centrālās un Austrumeiropas valstu zinātniekiem. Izteikts ierosinājums rīkot regulāras konferences par Fundamentālajām zinātnēm un LZA piekritusi 2003. gadā organizēt šādu konferenci, iepriekš saskaņojot ar dalībvalstīm konferences tēmu. Konferences organizēšanai UNESCO sniegs finansiālu atbalstu.

II.2. Cilvēku drošības uzlabošana, pilnveidojot vides un sociālo transformāciju menedžmentu

1) Uzlabot Latvijas upju baseinu ūdens resursu apsaimniekošanu Starptautiskās hidroloģiskās programmas (IHP) ietvaros

- Izstrādāts un praktiskai pielietošanai ieteikts Daugavas baseina daļas ūdens stāvokļa kontroles modelis, kurš nodrošina tā operatīvu vadību, izmantojot faktisko hidroloģisko informāciju un izmaiņas ūdens patēriņos tautsaimniecības vajadzībām.
- Turpināti zinātniskie pētījumi IHP programmas VI etapa (Phase VI - 2002 – 200) izpildē par klimata izmaiņām un to varbūtējo ietekmi uz Latvijas ūdens resursiem, kā arī tiek veikta ūdens resursu pārvaldīšanas principu un modeļa izstrāde Daugavas baseinam, ievērojot tautsaimniecības un ekoloģijas intereses.
- Atzīmējot ikgadējo Starptautisko ūdens dienu, 2002.gada 22.martā LLU Lauku inženieru fakultātē notika konference “Vides un ūdenssaimniecības problēmas”. Konferencē piedalījās dažādu nozaru speciālisti: zinātnieki un tautsaimniecības vadībā strādājošie speciālisti. Konferences tematika aptvēra tādus aktuālus ūdenssaimniecības problēmu aspektus kā Latvijas lauksaimniecības noteču monitoringa sistēmas pilnveidošana atbilstoši ES direktīvajām prasībām, klimata izmaiņas un pavasara palu maksimālie aplēses caurplūdumi Daugavā, modeļpētījumi par Ozolsalā paredzētās celulozes rūpnīcas notekūdeņu izplatīšanos Daugavā, modelis ūdens resursu stāvokļa kontrolei upes baseinā, mazo HES projektēšanas un celtniecības īpatnības Latvijā, Polderu ekspluatācijas problēmas Jelgavas rajonā.
- Izmantojot meteoroloģisko staciju *RĪGA-Universitāte*, *RĪGA-Observatorija* un *JELGAVA* novērojumu datus, veikta klimata izmaiņu tendenču analīze. Datu analīze parāda, ka pastāv cieša sakarība starp izvēlētajās stacijās novērotajiem klimatisko fonu raksturojošiem parametriem. Atzīmējamās nelielas sezonālas atšķirības gada siltajā sezonā. Tas norāda, ka katrā atsevišķā teritorijā lielāka loma ir lokāliem faktoriem – novietojumam un zemes lietojuma veidam. Datu analīzes rezultātā arī noskaidrots, ka pieaugušas gada vidējo gaisa temperatūru atšķirības starp pilsētas - lauku un piepilsētas - lauku, bet samazinājušās starp pilsētas - piepilsētas stacijām. Tas liecina par t.s. “siltuma salas” efektu pilsētu centrālajās daļās. Galvenais cēlonis tam ir dažādu aktīvo virsmu ietekme uz saules radiācijas bilanci un temperatūras režīmu. Datu analīze arī parāda, ka līdz ar zemes lietojuma veidu maiņu un apbūvēto teritoriju palielināšanos, pilsētas siltuma salas efektam ir tendence izplesties arvien lielākā teritorijā. Pētījuma ietvaros tika izvērtēta arī iespējamā saistība starp liela mēroga atmosfēras cirkulāciju un atmosfēras nokrišņu daudzuma un intensitātes izmaiņām. Noskaidrots, ka kopumā Latvijā pēdējos 50 gados, atmosfēras nokrišņu gada summām ir konstatēta tendence palielināties. Iesākta novērojumu datu analīze, lai noskaidrotu lietusgāzu maksimālo intensitāti un izstrādātu priekšlikumus racionālu lietus ūdeņu novadīšanas sistēmu izveidei. 2002. 20. – 24. maijā par šo pētījumu rezultātiem doktorante Lita Lizuma ziņoja 4. pilsētvides simpozijā (4th Symposium on Urban Environment) Nordfolkā, Virdžīnijas štatā, ASV.
- 2002.gada 12. - 15. septembrī Jūrmalā notika starptautisks Eiropas Ziemeļu un Baltijas valstu seminārs ar nosaukumu "Agrotehniskās sistēmas ūdenssaimniecībai". Šī semināra organizētājs ir Ziemeļvalstu

Lauksaimniecības Zinātnieku Asociācijas (Nordic Association of Agricultural Scientist.) nodaļas "Ūdens, Augsne un Vide" {Water, Soil and Environment} pārstāvis Bjorn Klove no Jordforskas, Norvēģijā {Jordforsk, Norvegian Center for Soil and Environmental Research}. Seminārā piedalījās un ar referātiem uzstājās pārstāvji no Zviedrijas, Somijas, Islandes, Norvēģijas, Dānijas, Lielbritānijas, ASV, Lietuvas, Igaunijas un Latvijas. Referātos valstu pārstāvji raksturoja situāciju par drenēto zemju stāvokli un to perspektīvu izmantošanu lauksaimniecībā kontekstā ar vides aizsardzības prasībām. Latvijas pārstāvji nolasīja divus ziņojumus, kuros raksturots pašreizējais stāvoklis drenēto zemju izmantošanā lauksaimniecībā, kā arī drenāžas novadīto ūdeņu sastāva izmaiņas atkarībā no lauku apsaimniekošanas intensitātes.

- Starptautiskās hidroloģijas organizācijas Sekretariāts ir atbalstījis iniciatīvu par ētikas jautājumu akcentēšanu hidroloģijā un aicinājis IHP programmas dalībvalstis aktīvi to īstenot savā praktiskajā darbībā. Latvijas nacionālā IHP darba grupā ir sācis darboties PhD Tālis Juhna, kurš turpmāk būs Latvijas pārstāvis un kontaktpersona RENEW vadības komitejā.

2) Piedalīties UNESCO vides zinātņu programmā "Cilvēks un biosfēra"

- Veiktie pētījumi Somijas un Latvijas ūdens baseina salīdzināšanā parāda, ka notiek klimata mainības intensitāte šajā reģionā, un tā būtiski ietekmē hidroloģiskos režīmus: upju noteci, ezeru līmeņu mainību un pazemes ūdeņu svārstības. Pētījuma rezultāti tiek sekmīgi izmantoti VARAM projektā "Klimata maiņas ietekmju samazināšanas rīcības programma".
- Darbojoties UNESCO programmā "Cilvēks un biosfēra", Latvijā sekmīgi tiek īstenoti pētījumi projektā "Globālo klimata maiņu ietekme uz vidi". Šī projekta uzsākšanu veicinājis LZA līgums ar Somijas ZA, to finansē Somijas Vaisala fonds un tas tiek īstenots sadarbojoties ar Tampere Universitātes un Pirkanmaa reģionālās vides pārvaldes zinātniekiem. Projekta mērķis ir salīdzinoši pētīt un analizēt klimata mainības raksturu Latvijā un Somijā. Par projekta ietvaros veiktajiem pētījumiem sniegts ziņojums starptautiskā konferencē un sagatavota publikācija žurnālā "Nordic Hydrology". Projekta ietvaros norit arī Latvijas doktorantu studijas Somijā.
- 2002. gadā UNESCO programmas "Cilvēks un biosfēra" Jauno zinātnieku balva 5000 USD apmērā tika piešķirta LU Bioloģijas fakultātes zinātniekam Viesturam Lasmanim par pētījumu "Evaluation of threats to diversity and preparation of conservation management plan for nature reserve *Seda marsh* in North Vidzeme Biosphere reserve" (vadītājs P. Cimdiņš).
- Programmas "Cilvēks un biosfēra" Latvijas Nacionālās komitejas vadītājs Pēteris Cimdiņš un viņa vietnieks Māris Kļaviņš piedalījās LR likuma "Par Vides aizsardzību" izstrādē un ar to saistīto likumdošanas aktu izvērtējumā, iesniedzot priekšlikumus Saeimā izskatītajam likumam.
- Turpinājās UNESCO MAB programmas "Diversitas" pētījumu izmantošana LU studentu izglītošanai vides aizsardzības jomā.
- 2002. gada 7. jūnijā LU notika UNESCO programmas "Cilvēks un biosfēra" Latvijas komitejas organizētā konference "10 gadi pēc Rio" Konferences darbā piedalījās LU un LZA vadība, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas speciālisti un citi interesenti. Galvenos referātus nolasīja P.Cimdiņš un R.Ernšteins. Konferences materiāli apkopoti grāmatā "Ilgtspējīga attīstība Latvijā - 10 gadi kopš Rio sanāksmes un 10 Latvijas neatkarības gadi", un tās rezultāts summēts M. Kļaviņa un P. Cimdiņa paziņojumā Latvijas sabiedrībai un valdībai, kurā minēti ilgtspējīgas attīstības pozitīvās un negatīvās tendences Latvijā. Konferences atzinumi tika izmantoti valdības ziņojumā, gatavojoties Pasaules samitam par ilgtspējīgu attīstību Johaneshburgā, Dienvidāfrikas Republikā.
- UNESCO programmas "Cilvēks un biosfēra" ietvaros uzsākta līdzdalība Latvijas Vides aizsardzības politikas plāna jaunās versijas izstrādē.
- UNESCO programmas "Cilvēks un biosfēra" Latvijas Nacionālās komitejas vadītājs P. Cimdiņš, viņa vietnieks M. Kļaviņš un Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāta direktora vietnieks A. Urtāna piedalījās

Latvijas Nacionālās vides kvalitātes monitoringa sistēmas izstrādē, iesniedzot priekšlikumus aizsargjoslu saglabāšanai.

UNESCO Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervātā:

- 2002.gadā ir pabeigts Randu pļavu biotopa aizsargāšanas projekts, turpinās pētnieciskie darbi rezervāta teritorijas apsekošanai, lai papildinātu aizsargājamo purvu, koku, augu un dzīvnieku sugu reģistru, gatavojoties Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju tīkla izveidei.
- Sadarbībā ar Starptautisko Lauksaimniecības centru (International Agricultural Center, the Netherlands) un Nigulas dabas rezervātu (Igaunijas Republika) Nīderlandes Lauksaimniecības, Dabas apsaimniekošanas un zivsaimniecības ministrijas programmas "Besluit Natuurbeheer Midden-en Oost Europa 2002" ietvaros izstrādāts un iesniegts projekts "Integrālā mežu un mitrāju apsaimniekošana pārrobežu teritorijā Ziemeļu Livonija (Igaunija-Latvija)".
- 2002. gada jūlijā ir uzsākta Pasaules vides fonda un ANO Attīstības programmas tehniskās palīdzības projekts "Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā". Projekta īstenošana notiek Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā no 2002. gada jūlija līdz 2003. gada martam. Projekta īstenošanas laikā tiek veikta priekšizpēte un sagatavots pilna apjoma projekta pieteikums ZBR apsaimniekošanas plāna detalizētai izstrādei un ieviešanai, kā arī uzsākta nepieciešamo finanšu resursu piesaistīšana no starptautiskām donoru institūcijām.
- 2002.gada 29. maijā Dānijas valdības finansētā projekta "Vides interpretēšanas tīkla izveide Latvijā" ietvaros ar Latvijas Dabas fonda finansiālu atbalstu Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas ēkā tika atklāta ZBR vides interpretētāju sagatavotā interaktīva izstāde "Ūdenī un gaisā". Izstāde ir veltīta ūdeņu fizikālo un bioloģisko likumsakarību skaidrošanai. Līdz septembra vidum to bija apmeklējuši gandrīz 3000 apmeklētāju, un laikraksts "Dienas Bizness" izstādi ir iekļāvis Limbažu rajona visvairāk apmeklēto objektu sarakstā. Īpaši aktīvi apmeklētāji bijuši skolēni un skolotāji.
- 2002.gada jūnijā Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta upēs strādāja Helsinku Zooloģijas muzeja akvalangistu ekspedīcija Dr. Ilmari Valovirta vadībā. Ekspedīcijas mērķis bija veikt potenciālo ziemeļu upes pērleņu upju apsekojumu Ziemeļvidzemē un noskaidrot šīs Eiropas nozīmes aizsargājamās gliemenes populācijas atjaunošanas iespējas Latvijā. Ekspedīcija organizēta sadarbībā ar LU Zooloģijas muzeju, Latvijas Dabas fondu un Latvijas Vides aizsardzības fondu un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu.
- 2002.gada jūlijā jūras piekrastes –Randu pļavās pabeigts Eiropas Savienības piekrastes aizsardzības finansēts projekts, kā rezultātā piekrastē uzbūvētas 2 skatu platformas putnu vērošanai, iekārtots informācijas stends, sakārtota piebrauktuve aizsargājamajai teritorijai un ierīkota atpūtas vieta. Tādējādi, biotops Randu pļavās tiks vairāk aizsargāts, jo šī projekta pabeigšana sniegs izglītību sabiedrībai un tūristiem, kuri vēlēšies iepazīties ar ZBR Randu pļavām.
- 2002.gada jūlijā Nīderlandē apstiprināts Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta un Nigulas rezervāta (Igaunija) projekts par aizsardzības un apsaimniekošanas plāna izstrādi pārrobežu purva kompleksam. Projektā ietvertas komponentes par ilgtspējīgu mežsaimniecību un medību saimniecību, kā arī ilgtspējīga tūrisma attīstību. Projekta realizācijas laiks noteikts no 2003.gada 1. janvāra līdz 2005. gada 31.decembrim. Kopējais finansējums 470000 EUR. Projekta izpildē tiks iesaistīti arī sekmīgākie studenti.
- 2002.gada 12. - 21. oktobrī ZBR direktora vietnieks A. Urtāns piedalījās UNESCO Čehijas Nacionālās komisijas rīkotajā UNESCO Biosfēras rezervātu pētniecības un apsaimniekošanas konferencē un praktiskā darbā Palavas biosfēras rezervātā. Konferencē piedalījās 70 dalībnieki no 23 valstīm, pārstāvējot 4 kontinentus.
- Papildināts kartogrāfiskais materiāls par mežu atslēgas biotopiem, ģeoloģiskajiem objektiem, augu un dzīvnieku sugu atradnēm, kultūras pieminekļiem. Tiek turpināta informācijas vākšana par ZBR un piegulošo teritoriju ģeoloģisko uzbūvi, atbilstošu datu bāzu veidošana.

- Notika pētniecības darbs pie ZBR dižkoku kā kultūrainavas indikatora izvērtēšanas. Izveidots ZBR ligzdojošo putnu atlants.
- Turpinās darbs pie Salacas ielejas attīstības programmas, kas ietver Salacas upes hidrobioloģisko monitoringu, purvu limnisko ekosistēmu un ceļotājzivju monitoringu un Salacas upes biotopu kartes izveidi.

3) Veicināt piekrastes reģionu vides ilgtspējīgu attīstību

Balstoties uz speciāli izstrādātu metodoloģiju, UNESCO starptautiskie eksperti augstu novērtējuši UNESCO "Ilgtspējīgas piekrastes attīstības katedras" (Katedra) gada darbu. Apmeklējot Z-Kurzemes piekrasti, kur tiek īstenota Katedras programma UNESCO eksperti ieteikuši jaunus projektus, kā arī izteikuši ierosinājumu iekļaut Z-Kurzemes piekrasti UNESCO pilotreģionu skaitā un nākotnē kandidēt uz UNESCO aizsargājamo biosfēras rezervāta statusu.

4) Līdzdalība sociālo pārmaiņu vadības attīstīšanā

MOST programmas ietvaros Latvijā tika īstenots UNESCO finansiāli atbalstīts projekts **"Informētības un sadarbības veicināšana starp sociāliem zinātniekiem un sabiedrību"**.

- Latvijas sociālo zinātņu datu arhīva (LSZDA) datu arhivēšanas un apstrādes sistēmas izveides nodrošināšanai ir nopirkts serveris un veikta tā programmatūras instalācija atbilstoši LU FSI lokālām vajadzībām.
- LU Filozofijas un socioloģijas institūta (FSI) pētnieki sagatavoja semināru "Jauno pētnieku ieguldījums Latvijas sociālo zinātņu attīstībā", kas notika 2001.gada 8.- 9.decembrī Ķekavā un kurā piedalījās 17 doktoranti no LU Sociālo zinātņu (socioloģija, politikas, komunikācijas zinātnes) fakultātes; Juridiskās fakultātes, Ekonomikas un vadības fakultātes. Semināru vadīja LZA korespondētājloceklis Dr.soc. T.Tisenkopfs. Semināra mērķi bija: apzināt topošo sociālo zinātnieku pētnieciskā darba un interešu sfēras; veidot kontaktus; veicināt sadarbību starp sociālo zinātņu pārstāvjiem, vairojot viņu ietekmi uz Latvijas sociālo zinātņu attīstību.
- LU FSI organizēja semināru "Sociālās zinātnes – līdzsvarotai sabiedrības attīstībai", 2002.g. februārī, LU Sociālo zinātņu fakultātē, kurā piedalījās ap 30 Latvijas augstskolu sociālo zinātņu (socioloģija, politikas, komunikācijas, juridiskās, ekonomikas un vadības zinātnes, demogrāfija) docētāji. Semināra mērķi: apzināt sociālo zinātnieku akadēmiskās vajadzības; izstrādāt kopēju rīcības stratēģiju sociālo zinātņu attīstībai; izstrādāt rīcības stratēģiju sociālo zinātnieku sadarbībai ar sabiedrību un pārvaldes institūcijām.
- LU FSI ir noslēdzis līgumu ar SIA „Baltijas studiju centrs” par: 1) „Nesstar” programmatūras adaptēšanu arhīva vajadzībām; 2) datu kopu sagatavošanu datu analīzei tiešsaistes režīmā un 3) MOST mājas lapas izveidošanu.
- LU FSI ir noslēdzis līgumu ar SIA „Baltijas studiju centrs” par grāmatas „Identitāšu veidošanās Latvijā” sagatavošanu publicēšanai.

No 2002.gada 20. - 30. jūnijam Sofijā Starptautiskajā vasaras skolā "Salīdzinošie pētījumi sociālajās zinātnēs" (Comparative Research in Social Sciences) piedalījās LU doktorants Māris Brants.

II.3. Ētikas normu ievērošanas veicināšana zinātnē un tehnoloģijās

- 2002.gada 17. - 18. oktobrī notika Vācijas valdības padomnieka ētikas jautājumos, Humbolta universitātes profesora Jena Reiha vizīte Rīgā. Tās laikā profesors J. Reih Gētes institūtā nolasīja lekciju par tēmu "Zinātniskā pētniecības politika un bioētika saistībā ar cilvēka dzīves agrīnajām stadijām" un 18.oktobrī apmeklēja Starptautisko biomedicīnas un biotehnoloģijas centru, kas darbojas uz LU Biomedicīnas pētījumu un studiju centra bāzes. Apmeklējuma laikā tika organizēta apaļā galda diskusija par genoma problēmām pasaulē. Apmeklējot profesora E. Grēna vadīto starptautisko centru un laboratorijas, piedaloties domu apmaiņā ar E. Grēnu un viņa kolēģiem, Dr. Jens Reih augstu

novērtēja Centra zinātniskos sasniegumus un solīja veicināt Centra zinātnieku sadarbību ar Vācijas zinātniekiem.

- 2002.gada 11. – 12.novembrī Vija Kluša piedalījās Lietuvas NK organizētajā starptautiskajā konferencē “Bioētika Centrālajā un Austrumeiropā”. Tās laikā tika aktualizēti bioētikas jautājumi un izglītības nozīme bioētikā.
- Starptautiskā Biomedicīnas un biotehnoloģijas centra direktors, profesors E. Grēns, balstoties uz UNESCO Ģenerālās konferences balsojuma rezultātiem, nominēts UNESCO Starpvaldību bioētikas komitejas (IGBC) sastāvam. Paredzams, ka pirms nākošās UNESCO Ģenerālās konferences (ĢK) notiks šīs komitejas sēde, lai gatavotu deklarāciju ĢK.
- Starptautiskais biomedicīnas un biotehnoloģijas centrs aktīvi piedalījās Cilvēka genoma izpētes likuma izstrādāšanā, kuru 2002.g. 13. jūnijā pieņēma LR Saeima. Sagatavots projekts “Latvijas iedzīvotāju genoma datu bāze”.
- Iesniegts pieteikums UNESCO stipendiju iegūšanai starptautisko sadarbības projektu atbalstam Venēcijas UNESCO birojā.

Secinājumi par UNESCO LNK Zinātnes programmas attīstību:

Zinātnes programmu padome par 2003. gada prioritātēm nolēmuši izvirzīt:

Starptautiskā Biomedicīnas un biotehnoloģijas centra direktora, profesora E. Grēns piedalīšanos UNESCO Starpvaldību bioētikas komitejas (IGBC) galvenajā sēdē 2003. gada jūnijā Parīzē, kurā tiks pieņemts dokuments rudens UNESCO Ģenerālajai konferencei. Piedalīšanās IGBC sēdē ļaus tās dalībniekus, 38 pasaules vadošos biomedicīnas un gēnu inženierijas speciālistus, iepazīstināt ar šīs nozares sasniegtajiem zinātniskiem pētījumiem un arī pieņemtajiem likumiem gēnu pētniecības virzienā Latvijā, un tāpat arī iegūt informāciju un jaunus iespējamus sadarbības partnerus citās valstīs ar nākotnes perspektīvām.

UNESCO "Ilgtspējīgas piekrastes attīstības katedras" (Katedras) atpazīstamības Eiropā nostiprināšanu, turpinot veidot informācijas tīklu ar iespējami daudzām Eiropas valstīm, īpaši tām, kurām ir piekrastes zonas. Pēc tam, kad tiks saņemta un izvērtēta UNESCO ekspertu atskaite par Z-Kurzemes piekrasti, kur tiek īstenota Katedras programma, lems par jaunu projektu uzsākšanu.

UNESCO LNK Kultūras programma

Kultūras programmas prioritātes 2002.gadā saskaņā ar UNESCO LNK stratēģiju 2002 –2007 bija:

- Rīgas Vēsturiskā centra, vienas no UNESCO pasaules mantojuma vietām, saglabāšana un attīstība;
- Latvijas aktivitātes UNESCO Mutvārdu un nemateriālā mantojuma saglabāšanas programmā;
- Atbalsts Latvijas Nacionālās bibliotēkas projektam un jauno informācijas un komunikāciju tehnoloģiju ieviešanai izglītības, zinātnes un kultūras attīstības veicināšanai.

Darbs kultūras jomā 2002.gadā tika organizēts, ievērojot šīs prioritātes, un saskaņā ar UNESCO stratēģijas 2002. –2007.gadam noteiktajiem virzieniem kultūrā.

Galvenās aktivitātes 2002.gadā:

1. Sadarbībā ar VKPAI noorganizētā starptautiskā konference veltīta UNESCO Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību 30.gadadienai un 5.gadadienai, kopš Rīgas vēsturiskais centrs ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.
2. Sadarbībā ar Igaunijas un Lietuvas kultūras ministrijām, tautas mākslas centriem un UNESCO nacionālajām komisijām sagatavots un iesniegts UNESCO pieteikums “Dziesmu un deju svētku tradīciju Igaunijā, Latvijā un Lietuvā” nominēšanai UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālā mantojuma šedevru sarakstam,

3. Turpinās sadarbība ar Igaunijas un Lietuvas tūrisma speciālistiem un UNESCO nacionālajām komisijām Baltijas kultūras tūrisma politikas dokumenta izstrādei,
4. Kampana plūdos cietušā Prāgas vēsturiskā centra atbalstam Latvijā.

UNESCO LNK stratēģisko uzdevumu īstenošana kultūrā

III.1. UNESCO normatīvo dokumentu kultūras jomā īstenošana Latvijā

Turpinājās jau aizsāktā UNESCO normatīvo dokumentu harmonizēšana ar Latvijas kultūras politikas dokumentiem. Notika darbs ar UNESCO *Rekomendācijām par mākslinieka statusu*, UNESCO *Rekomendācijām par tradicionālās kultūras un folkloras aizsardzību*, UNESCO *Vispārējo deklarāciju par kultūras daudzveidību* u.c.. Turpinājās *Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību*, *Nolīguma par izglītības, zinātnes un kultūras materiālu ievēšanu un tā protokoli* īstenošana Latvijā. 2002.gadā ir uzsākts izvērtēšanas darbs par Latvijas iespējamo pievienošanos tām UNESCO konvencijām un normatīvajiem dokumentiem kultūras jomā, kuru Latvija nav ratificējusi, piemēram, *Konvencijai par kultūras vērtību nelikumīga importa, eksporta aizliegšanu un aizkavēšanu*, *Hāgas konvencijai*, *Starptautiskajai konvencijai par zemūdens kultūras mantojuma aizsardzību*.

- Ar UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas atbalstu 2002.gadā latviešu valodā tika iztulkota UNESCO *Vispārējā deklarācija par kultūras daudzveidību* un konvencijas *Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību* vadlīnijas, kurās noteikts jauns projektu un nomināciju pieteikuma termiņš – tagad tuvākais ir 2003.gada 1.februāris.
- Sadarbībā ar Finanšu ministriju un Kultūras ministriju turpinājās darbs *pie Nolīguma par izglītības, zinātnes un kultūras materiālu ievēšanu un tā protokolu* īstenošanas Latvijā.
- Tika sniegtas konsultācijas LU Starptautisko attiecību institūta maģistrantei Aijai Freimanei maģistra darba “Starptautiskā sadarbībā kultūrā un starptautiskie normatīvie dokumenti, kas regulē šo sadarbību” izstrādē (darba vadītāja UNESCO LNK kultūras programmu padomes vadītāja Ingrīda Zemzare). Savā pētījumā A.Freimane apskata UNESCO normatīvo dokumentu (konvencija *Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību*, UNESCO *rekomendācijas par tradicionālās kultūras un folkloras aizsardzību*, UNESCO *rekomendācijas par mākslinieka statusu*, *Nolīgums par izglītības, zinātnes un kultūras materiālu ievēšanu un tā protokoli*, UNESCO *Deklarācija par kultūras daudzveidību* u.c.) aktualizēšanas iespējas Latvijā, ievērojot šo nozīmīgo dokumentu saturisko potenciālu Latvijas normatīvo dokumentu kultūras jomā izstrādē, papildināšanā un izvērtējot, kurām UNESCO konvencijām un normatīvajiem dokumentiem kultūras jomā Latvija varētu pievienoties nākotnē.
- Rīgas domes izsludinātā konkursa nolikumā “Par Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna projekta izstrādes koordinators izvēli” pie projekta izstrādei saistošajiem dokumentiem minēti arī likums *Par konvenciju Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību*, kurš tika pieņemts 1997.gada 26.februārī un UNESCO LNK organizētajā reģionālajā seminārā pieņemtā Rīgas Harta par autentiskumu un vēsturisko objektu atjaunošanu kultūras mantojuma kontekstā.
- 2002.gada 17.-20.septembrī Maskavā notika starptautiska konference par nelikumīgu kultūras vērtību transportēšanu. Šo pasākumu organizēja UNESCO Maskavas ofiss, Krievijas Federācijas Kultūras ministrija un ICOM Krievijas komiteja. Latviju šajā pasākumā pārstāvēja Valsts Muzeju pārvaldes priekšnieks Jānis Garjāns un Ekonomikas policijas pārvaldes, kriminālpolicijas inspektors Ints Cālītis, kurš uzstājās ar nacionālo ziņojumu.
- 2002.gada 9.-10.jūlijā Minskā notika UNESCO Baltkrievijas Nacionālās komisijas organizēts simpozijš “Valodu un kultūras daudzveidība globalizācijas kontekstā.”. Šajā simpozijā Latviju pārstāvēja valodnieces profesore Ina Druvieta un Vineta Poriņa, kā arī dzejnieks un tulkotājs

Andris Bērziņš un Juris Kronbergs. Simpozija dalībnieki pieņēma rezolūciju, skat. pielikumā, arī profesores Inas Druvietes ziņojumu šajā pasākumā.

- 2002.gada decembrī apritēja 30.gadi kopš pieņemta konvencija *Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību*. Šai gadadienai par godu ANO 2002.gadu bija nosaukusi par Kultūras mantojuma gadu. Lai popularizētu šo faktu, visā pasaulē šajā gadā notika virkne pasākumu. Piemēram, 2002.gada 24. –29. jūnijā Budapeštā notika Pasaules mantojuma komitejas 26.sesija, kas tika veltīta tieši konvencijas *Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību* 30.gadadienai. Īpaši šim notikumam par godu tika pieņemta Budapeštas deklarācija, kurā sesijas dalībnieki mudina tās UNESCO dalībvalstis, kuras vēl nav ratificējušas Konvenciju, to izdarīt (informācijai: LR Saeima šo Konvenciju ir ratificējusi 1997.gada februārī). Budapeštas deklarācija aicina nodrošināt objektīvu līdzsvaru starp pasaules mantojuma pieminekļu saglabāšanu, ilgtspējību un attīstību, lai Pasaules mantojuma objekti neciestu sociālo un ekonomisko attīstību veicinošu aktivitāšu rezultātā, veicināt Pasaules mantojumu saglabāšanu ar komunikāciju, izglītības, izpētes, sabiedrības izglītošanas metodēm utt. Pilnu deklarācijas tekstu var atrast www.unesco.org/whc.
- 2002.gada 14. –16. novembrī Venēcijā notika starptautiskais kongress “Pasaules mantojums 2002: kopīgs mantojums, kopīga atbildība”. Šajā kongresā Latviju pārstāvēja VKPAI vadītājs Juris Dambis un UNESCO LNK Kultūras programmu vadītāja Irēna Kļaviņa. Pēc kongresa VKPAI organizēja semināru, kurā par kongresa darbu tika izplatīta šāda informācija:
 1. Kultūras mantojuma saglabāšana ir nozīmīgs instruments nākotnes sabiedrības veidošanā, miera un demokrātijas nostiprināšanā pasaulē, kur katrs sabiedrības loceklis apzināsies savu identitāti un cienīs citas kultūras.
 2. Kultūras mantojuma aizsardzībā nozīmīgākais ir tā autentiskuma saglabāšana, ievērojot vēsturiskos uzslāņojumus (materiāla, formas, krāsas, vēsturiskā nodiluma un zuduma, būvniecības tradīciju un paņēmieni, detaļu, komplektācijas un noskaņas saglabāšana).
 3. Kultūras mantojuma saglabāšanas darbā nepieciešama decentralizācija – tas nenozīmē valsts institūciju lomas samazināšanu, bet gan vietējās atbildības palielināšanu, koordināciju, starptautiskās un nacionālās kultūras mantojuma saglabāšanas politikas ievērošanu arī vietējā līmenī.
 4. *UNESCO* konvencija par Pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību un citi ar to saistītie normatīvie akti ir pasaules 175 progresīvu valstu labas gribas vienošanās, kas ir augstāka par vietējiem normatīvajiem aktiem.
 5. *UNESCO* ar savām aktivitātēm nav tikai inteliģences organizācija, bet visas pasaules sabiedrības organizācija. Nozīmīga ir arī jaunatnes līdzdalība tajā.
 6. Vēsturiskas pilsētas attīstībā un arhitektūrā par naudu svarīgāka ir laba ideja. Kultūras mantojuma saglabāšana ir atkarīga no kvalitatīvas un mūsdienīgas plānošanas.
 7. Par *UNESCO* Pasaules mantojuma sarakstā iekļauto 730 vietu saglabāšanu visas pasaules sabiedrības priekšā ir atbildīgi īpašnieki, vietējā vara, sabiedrība un valsts, kā arī šo unikālo vietu apmeklētāji un ar tām saistītie citu valstu investori.

Latvijā nozīmīgākie pasākumi veltīti Kultūras mantojuma gadam un Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību 30.gadadienai bija:

- Starptautiska konference un svinīga ceremonija veltīta 5 gadu jubilejai, kopš RVC ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā (Rīgā 2002.gada 5.-7.decembrī) Konferences mērķi bija :
 - 1) veicināt izpratni par pilsētu vēsturisko centru saglabāšanu, veidojot dialogu starp kultūras mantojuma speciālistiem, arhitektiem, dizaineriem un pilsētplānotājiem, kā arī investoriem,
 - 2) veidot saikni starp kultūras mantojumu un moderno arhitektūru, analizējot jau esošos pilsētu vēsturisko centru mantojuma saglabāšanas un pārveidošanas projektus, kā arī attīstības iespējas nākotnē.

- Pasaules kultūras mantojuma gadam un konvencijas *Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību* 30.gadadienai veltīta izstāde “Latvijas kultūras mantojums pastmarkās”. Izstāde notika bibliotēkā salonā “Vecrīga”, un tā tapa sadarbojoties UNESCO LNK Sekretariātam, bibliotēkai - salonam “Vecrīga” un Latvijas Pastam. Izstādes atklāšana notika 2002.gada 2.decembrī
- Tika aizsākta sadarbība ar LTV Labvakar raidījuma *Tādi esam* radošo grupu. Pirmais raidījums par Rīgas vēsturisko centru notika Latvijas Televīzijā 2002.gada 28.novembrī. Raidījumam bija divi mērķi: 1) popularizēt UNESCO pasaules mantojuma filozofiju, informēt sabiedrību par RVC piecu gadu jubileju, kopš tas ir starptautisku ekspertu atzīts kā unikāls, lai to iekļautu Pasaules mantojuma sarakstā, 2) informēt par starptautisko konferenci, kura notika Rīgā, 5. –7. decembrī.

III.2. Kultūras mantojuma un kultūras daudzveidības aizsardzība, dialoga veicināšana starp kultūrām un civilizācijām

Piedaloties UNESCO programmā “Kultūras un dabas mantojuma saglabāšana” galvenās aktivitātes ir bijušas saistītas ar Rīgas vēsturiskā centra kā UNESCO Pasaules mantojuma saraksta objekta saglabāšanas un attīstības jautājumiem.

- Konvencijas *Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību* un tās vadlīniju tālākas īstenošanas Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanai un attīstībai gaitā sadarbībā ar VKPAI tika izstrādāts projekts - konference “Rīgas vēsturiskā centra saglabāšana un attīstība”, Rīgā, 5. – 6.decembris), veltīta UNESCO izsludinātajam pasaules kultūras mantojuma gadam, 5 gadu jubilejai, kopš RVC tika iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā. Projekts tika izstrādāts UNESCO Līdzdalības programmas ietvaros un tika iesniegts UNESCO.
- Sadarbībā ar Kultūras ministrijas Ārējo sakaru nodaļu tika izstrādāts UNESCO *Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojumu* (1972) 30 gadu jubilejai veltīto pasākumu Latvijā apkopojums. Par Konvencijas jubilejai veltītajiem pasākumiem Latvijā informēts UNESCO Sekretariāts.
- Periodiskā žurnāla “Pasaules mantojums” (“World Heritage”) 24.numurā ir publicēts raksts par Rīgas vēsturisko centru. Raksta autori ir Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas vadītājs Juris Dambis un žurnāliste Diāna Spertāle. Žurnāls “Pasaules mantojums” ir prestižākais izdevums pasaulē, kas profesionāli popularizē un atspoguļo ar pasaules mantojuma saglabāšanu saistītās idejas un problēmas. Žurnāls “Pasaules mantojums” iznāk kopš 1996.gada reizi ceturksnī, angļu, franču un spāņu valodā, un tas ir bagātīgi ilustrēts. To izdod UNESCO izdevniecība sadarbībā ar UNESCO Pasaules mantojuma centru un San Marko izdevniecību Madridē.
- UNESCO LNK piedalījās likumprojekta “Likums par Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanu un attīstību” izskatīšanā Saeimas Vides apakškomisijā 2002.gada 12.februārī.
- 2002.gada 16.-18.maijā Latvijas kultūras mantojuma speciālisti (J.Dambis u.c.) piedalījās UNESCO Igaunijas Nacionālās komisijas organizētajā starptautiskajā konferencē Tallinā “Alternatīvas vēsturiskajai rekonstrukcijai UNESCO pasaules mantojuma pilsētās”.
- UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga un Kultūras programmu vadītāja Irēna Kļaviņa piedalījās Sabiedriskās politikas institūta organizētajā forumā “Rīga 801 mūsu nākotnei” Rīgas vēsturiskā centra dienā 2002.gada 20.jūnijā. Forumā mērķis bija nodrošināt sabiedrības viedokļa ievērošanu “RVC saglabāšanas un attīstības plāna” izstrādē.
- 2002.gada 5.-6.septembrī UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga ar ziņojumu piedalījās konferencē “Moderna pilsēta”.
- 2002.gadā ir īstenots Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja Kolonu zāles 34 kolonu restaurācijas projekts, kurš tika finansēts ar UNESCO Pasaules mantojuma centra tehniskās palīdzības programmas atbalstu. Projekta īstenošanu vadīja Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja direktore Klāra Radziņa un monumentālās glezniecības restauratore Lilita Lipska.

2) Piedalīšanās UNESCO Mutvārdu un nemateriālā mantojuma saglabāšanas programmā un projektos

2002.gada augustā noslēdzās vairāk kā gadu ilgušais trīs Baltijas valstu kopdarbs pie multinacionālā pieteikuma “Dziesmu un deju svētku tradīcija un simbolisms Igaunijā, Latvijā un Lietuvā” sagatavošanas iesniegšanai UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālās kultūras meistardarbu jeb šedevru proklamēšanai. Saskaņā ar pieteikuma izstrādes plānu līdz augusta beigām tika īstenoti šādi pasākumi:

- 1) Katrā valstī, iesaistot dziesmu svētku organizatorus, valsts un pašvaldību organizāciju pārstāvjus, UNESCO nacionālās komisijas, zinātniekus, pedagogus u.c., tika sagatavots nacionālais fails. Latvijā šim nolūkam 30.jūnijā Kultūras ministrijā tika organizēts “apaļais galds”. Latvijā nacionālo failu sagatavoja darba grupa, kurā piedalījās Kultūras ministrijas pārstāvji Jolanta Treile un Zaiga Sneibe, Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji Māra Katvare un Ringolds Beinarovičs, Latvijas Televīzijas producete Daina Markova, UNESCO LNK pārstāvji Irēna Kļaviņa un Dace Neiburga (darba grupas vadītāja).
- 2) 2002.gada 7. –8.augustā Rīgā notika reģionāls seminārs “Dziesmu un deju svētku tradīcija Igaunijā, Latvijā un Lietuvā”, kuru organizēja UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībā ar LR Kultūras ministriju. Seminārā tika prezentēti un apspriesti nacionālie faili, izveidota redakcijas komisija pieteikuma rakstiskā teksta sagatavošanai, pārrunāts un sagatavots darba plāns, kā arī videofilmas scenārijs.
- 3) Trīs Baltijas valstu nacionālo televīziju izveidotā darba grupa Igaunijas nacionālās televīzijas vadībā kopīgi strādāja un izveidoja 10min. videofilmu angļu valodā. No Latvijas televīzijas darba grupā strādāja Sandra Kirsberga un Daina Markova.
- 4) Līdz augusta beigām intensīvi strādāja redakcijas komisija, kas sagatavoja pieteikuma rakstisko daļu, balstoties uz trīs valstu sagatavotajiem nacionālajiem failiem Igaunija gatavoja pieteikuma 1.-3. daļu, Latvija 4. un 5. daļu. No Latvijas puses redakcijas komisijā strādāja Dace Neiburga, Irēna Kļaviņa un Jolanta Treile. Katra valsts bija atbildīga par pavadošās dokumentācijas un materiālu paketes sagatavošanu. Pieteikuma kopīgo sagatavošanu administrēja UNESCO Latvijas Nacionālā komisija.

Pieteikumu izskatīšanas turpmākā gaita:

- 1) pieteikumu reģistrācija UNESCO Sekretariātā (Parīzē) un iesniegto materiālu atbilstības pārbaudīšana saskaņā ar kandidatūras pieteikuma iesniegšanas formu;
- 2) līdz 2003.gada martam pieteikumu iesniegšana izvērtēšanai starptautiskajām organizācijām, kas ir kompetentas attiecīgās kultūras izpausmes izvērtēšanā;
- 3) 2003.gada aprīlis - maijs – starptautiskās žūrijas pārstāvji individuāli iepazīstas un izvērtē atbilstoši jau minētajiem kritērijiem pieteiktās kandidatūras;
- 4) 2003.gada maija beigas – starptautiskās žūrijas sanāksme, pēc kuras tiek proklamēti atzītie meistardarbi.

- 2002.gada 16.-17.septembrī Stambulā notika kultūras ministru 3.apaļais galds par tēmu “Nemateriālais mantojums: kultūras daudzveidības spogulis”. Tajā piedalījās kultūras ministre Karina Pētersone, ministres palīdze Alla Tvorogova, Startēģijas un plānošanas nodaļas vadītāja Jolanta Treile un UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga. Tika pieņemta Stambulas deklarācija, skat. www.unesco.org/culture

3) Sabiedrības izglītošana par pasaules mantojumu

Lai sniegtu atbalstu 2002.gada vasaras plūdus cietušajam Prāgas vēsturiskajam centram, kurš tāpat kā Rīgas vēsturiskais centrs ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, LR Kultūras ministrija, Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, Nacionālā Televīzijas un Radio padome. Latvijas un Čehijas Sadarbības asociācija un Nacionālo kultūras biedrību asociācija 2002.gada.oktobrī organizēja solidaritātes akciju. Tās ietvaros notika dažādi labdarības koncerti, izstādes bibliotēkās, kā arī tika atvērta ziedojuma tālruņa līnija.

4) Sadarbība ar UNESCO Pasaules mantojuma centru

- 2002.gada 5.-7.decembrī, organizējot starptautisko konferenci un svinīgo ceremoniju veltītu 5 gadu jubilejai, kopš RVC ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā, Rīgā viesojās un konferencē ar referātu piedalījās UNESCO Pasaules mantojuma centra Eiropas nodaļas vadītāja Mečilde Rosslere.
- UNESCO Pasaules mantojuma centra tehniskās palīdzības programmā tika atbalstīts Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja Kolonnu zāles 34 kolonnu restaurācija, kas šobrīd ir pabeigta.
- Seminārā “Rīgas vēsturiskā centra saglabāšana un attīstība šodien un nākotnē” (Rīgā, 2002.gada 20.decembrī) ar referātu “Pilsētas kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas un attīstības līdzsvars 21.gadsimtā” piedalījās UNESCO Pasaules mantojuma centra pārstāvis, Francijas kultūras un komunikāciju ministrijas Arhitektūras un mantojuma departamenta ģenerālinspekcijas ģenerālinspektors Žans Marija Vincents. Šajā pasākumā piedalījās arī UNESCO Pasaules mantojuma centra eksperte Marija Noel Tornū.

5) Starpkultūru sadarbības programma

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariātā ir apkopota un pieejama informācija par UNESCO nevalstiskajām kultūras partnerorganizācijām (IMC, IAA, ICOM, ICOMOS, ITI, International PEN u.c.) un Latvijas iesaistīšanos šajās organizācijās.

6) Piedalīšanās UNESCO programmā “Pasaules atmiņa”

- Tiek papildināta informācija par Dainu skapi (UNESCO “Pasaules atmiņas” reģistrā no 2001.gada jūnija) un latviešu folkloras krātuves materiāliem mājas lapā www.dainuskapis.lv/s/php, www.LKF.lv un UNESCO mājas lapā www.unesco.org/webworld/mdm.
- UNESCO LNK darba grupa UNESCO programmai “Pasaules atmiņa” izstrādāja projektu “Latviešu folkloras materiāli Interneta tīklā”, kurš tika iesniegts UNESCO Līdzdalības programmas projektu konkursam. Projekts “Latviešu folkloras materiāli Interneta tīklā” ir ilglaicīga projekta, programmas, kas paredz Folkloras krātuves (dainu skapis ir viena krātuves daļa) situācijas uzlabošanu, glabāšanas standartu ieviešanu utt., jo pasaules mantojuma programma paredz arī dokumentālā mantojuma oriģinālu saglabāšanu.
- Pēc UNESCO LNK darba grupas UNESCO programmai “Pasaules atmiņa” ieteikuma ir sākts darbs pie dainu skapja sabiedriskās padomes izveides.
- UNESCO LNK darba grupas UNESCO programmai “Pasaules atmiņa” loceklis Imants Freibergs tika uzaicināts piedalīties 2. UNESCO ekspertu sanāksmē “Rekomendāciju projekta daudzvalodības un informācijas pieejamības kibertelpā” izstrādei.
- 2002.gada 20.novembrī LU Literatūras, mākslas un folkloras institūtā notika UNESCO LNK programmas “Pasaules atmiņa” darba grupas sanāksme, kuras darba kārtībā bija šādi jautājumi:
 - 1) par projektu “Latviešu folkloras interneta”, kurš ir saņēmis UNESCO finansiālo atbalstu,
 - 2) par nominēšanu UNESCO “Pasaules atmiņa” reģistram,
 - 3) par Latvijas iesaistīšanos un gatavošanos Pasaules samitam par informācijas sabiedrību (WSIS), kurš notiks 2003.gadā Ženēvā,
 - 4) par Latvijas piedalīšanos Maincas sanāksmē u.c.. Tika nolemts aktīvāk iesaistīties informācijas sabiedrības samita sagatavošanas aktivitātēs, pašlaik Latvijai atturēties no jauna dokumentālā mantojuma pieminekļa nominēšanas UNESCO “Pasaules atmiņa” reģistram un koncentrēt darbošanos uz nacionālo reģistra izveidi.
- UNESCO LNK darba grupas UNESCO programmai “Pasaules atmiņa” loceklis A.Vasiļjevs un Satiksmes ministrijas Informātikas departamenta direktors V.Zvidriņš 2002.gada 27.-29.jūnijā Maincā piedalījās reģionālajā konferencē “Informācijas kultūra un informācijas intereses”, kura bija viens no sagatavošanas pasākumiem Pasaules samitam par informācijas sabiedrību, kurš notiks 2003.gada decembrī Ženēvā un 2005.gadā Tunisā. Maincas sanāksmē tika pieņemta

Maincas rezolūcija, kuras tapšanā ar ieteikumiem lielāku uzmanību pievērst mazajām valodām, to plašākam pielietojumam internetā, daudzvalodībai, aktīvi iesaistījās arī mūsu pārstāvji un viņu ieteikumi ir iekļauti rezolūcijā -(Information cultures and information interests (ICII).European Perspectives on the Information Society UNESCO Regional Pre-Conference for the World Summit on Information Society (WSIS) (Europe Region) Mainz, 27-29 June 2002 Resolution.

- 2002.gada 7.-9.novembrī Bukarestē, gatavojoties Pasaules samitam par informācijas sabiedrību, notika konference, kurā piedalījās V.Zvidriņš.
- Gatavojoties Pasaules samitam par informācijas sabiedrību no 2002.gada 1. līdz 20.decembrim notika elektroniskā diskusija par samita darbības plāna projektu u.c. jautājumiem. Šajā diskusijā piedalījās A.Vasiļjevs un V.Zvidriņš.
- Gatavojoties Pasaules samitam par informācijas sabiedrību (WSIS, Ženēva, 2003.gada decembrī) Parīzē, UNESCO galvenajā ēkā 2002.gada 15.-16.novembrī notika starptautisks simpozijs "Izteiksmes brīvība informācijas sabiedrībā". Pasākumā piedalījās V.Timmermane –Moor.

II.3. Kultūras un sabiedrības attīstības savstarpējo saišu stiprināšana

- Atskatoties uz Stokholmas starpvaldību konferences par kultūrpolitiku attīstībai (1998) 5.gadadienu, UNESCO Zviedrijas Nacionālās komisija 2003.gada 11. –14.maijā Stokholmā organizēs starptautisku kultūras ekspertu tikšanos. Tās galvenais uzdevums būs izvērtēt 1998.gada Stokholmas Starpvaldību konferences par kultūrpolitikas lomu attīstībā Rīcības plāna īstenošanas rezultātus gan pasaulē, gan UNESCO dalībvalstu nacionālā līmenī, kā arī pārrunāt turpmākās sadarbības iespējas, īpašu uzmanību veltot šādām tēmām:

- kultūrpolitika un nabadzības izskaušana,
- kultūrpolitika un kultūras daudzveidība,
- kultūrpolitika un izglītības process,
- kultūrpolitika un informācijas sabiedrība.

2002.gada 5.novembrī Parīzē, UNESCO galvenajā mītnē notika šīs iepriekšminētās kultūras ekspertu tikšanās (2003.gada 11. –14.maijs) sagatavošanas sanāksme, uz kuru bija uzaicināta UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga.

- Ar mērķi atbalstīt kultūras tūrisma kā ilgtspējīgas attīstības faktora politikas veidošanu Baltijas valstīs, kā arī apzināt kultūras tūrismā iesaistītos partnerus un izveidot vienotu sadarbības un informācijas koordinācijas tīklu jau no 2001.gada beigām Latvija ir iesaistījies UNESCO pilotprojektā, kura rezultātā līdz 2003.gada maijam tiks izstrādāts Baltijas kultūras tūrisma politikas dokuments.
- Sadarbības projekta Baltijas kultūras tūrisma attīstības veicināšanai ietvaros 2002.gada 18.februārī Rīgā notika "apaļais galds" "Kultūras tūrisma attīstība Latvijā un Baltijā". To organizēja UNESCO Latvijas Nacionālā komisija un Latvijas Tūrisma attīstības aģentūra.

Seminārā tika apspriestas šādas tēmas:

- tūrisms un kultūra,
- UNESCO un tūrisms,
- kultūras mantojums un tūrisms,
- kultūra kā tūrisma produkts u.c.

- 2002.gada 5.-6.jūnijā Latvijas delegācija 20 cilvēku sastāvā piedalījās reģionālajā seminārā par kultūras tūrismu Pērnavā. Semināra mērķis bija UNESCO pilotprojekta Baltijas valstu kultūras tūrisma politika ietvaros apkopot un izvērtēt nacionālo semināru rezultātus, izveidot reģionālo darba grupu pilotprojektā paredzētā politikas dokumenta izstrādei, kā arī uzsākt pieredzes apmaiņu ar Baltijas jūras reģiona valstīm. No Latvijas ar nacionālo ziņojumu uzstājās Latvijas Tūrisma attīstības aģentūras projektu vadītāja Zane

Zeļenkova. Darbam pie dokumenta izstrādes pēc reģionālā semināra, konsultējoties ar Pilotprojekta uzraudzības grupu, tika izveidota Latvijas darba grupa. 2002.gadā jau ir notikušas divas reģionālās darba grupas sanāksmes (Rīgā un Pērnavā), kuru ietvaros izstrādāts projekta pamatojums, veikta detalizēta kultūras tūrisma sektora analīze un perspektīvas, identificēti Baltijas kultūras tūrisma produkti un turpmākie uzdevumi un pasākumi kultūras tūrisma attīstībai gan Baltijas reģionā, gan katrā valstī atsevišķi.

3) Atbalsts Latvijas Nacionālās bibliotēkas projektam

- 2002.gada 22.-23.martā Rīgā notika UNESCO Starptautiskās ekspertu padomes Latvijas Nacionālās bibliotēkas atbalstam 2.sanāksme un 2002.gada 16. - 18.decembrī 3.sanāksme. Šīs sanāksmes tika organizētas, lai pārspriestu jaunās LNB projekta tālāko gaitu, spriestu par LNB projekta finansēšanu, par finanšu pārvaldi, LNB projekta realizēšanas plānu utt. UNESCO Starptautiskās ekspertu padomes Latvijas Nacionālās bibliotēkas atbalstam sanāksmēs piedalījās Abdelazizs Abids, Informācijas sabiedrības nodaļas programmu speciālists no UNESCO.

- 2002.gadā tika īstenots projekta "Mākslinieki Latvijas Nacionālajai bibliotēkai" 3.etaps. Projekts tika iesniegts KKF ar nosaukumu "Jaunie mākslinieki Latvijas Nacionālajai bibliotēkai". Projekta, kurā šoreiz tika iesaistīti sekojoši jaunie un topošie mākslinieki - Līga Ķempe, Ilze Raudiņa, Jānis Ziņģītis, Jānis Blanks, Ieva Krieviņa, Linda Šikure, Andris Vītoliņš, rezultātā tapa atklātnes ar jaunās LNB attēlu, ar mākslas darba reprodukciju, ar informāciju par projektu un par mākslinieku. Projekta mērķis bija parādīt mākslinieku pozitīvo attieksmi pret jaunās LNB ēkas projektu.

- 2002.gada 18. – 20.decembrī notika seminārs "Digitālā kultūras mantojuma saglabāšana", kas tika organizēts sadarbībā ar UNESCO Informātikas un komunikāciju nodaļu un tajā piedalījās Abdelazizs Abids, programmu speciālists no UNESCO, kā arī pārstāvji no Lietuvas, Igaunijas, Islandes, Holandes un no Skandināvijas valstīm. Seminārā tika runāts par Zviedrijas pieredzi digitālā mantojuma saglabāšanā, par digitālā mantojuma saglabāšanas politiku un tiesiskajiem aspektiem, kā arī tika apspriesta UNESCO Harta par digitālā mantojuma saglabāšanu utt.

Secinājumi par darbu kultūras programmās 2002.gadā

2002.gads kultūras programmās ir bijis īpaši intensīvs un auglīgs.

Darbs ir norisinājies šādās apakšprogrammās un virzienos:

- normatīvie dokumenti kultūras jomā, to aktualizēšana Latvijā;
- Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību īstenošana;
- 2002.gads – Kultūras mantojuma gads;
- Materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana;
- Kultūras daudzveidības saglabāšana un veicināšana;
- Kultūras un attīstības saišu stiprināšana;
- Pasaules atmiņa;

Tas, ka ANO 2002.gadu bija pasludinājusi par Kultūras mantojuma gadu, visādā ziņā sabalsojās ar nozīmīgākajām aktivitātēm UNESCO LNK kultūras programmās arī Latvijā, kur galvenais darbs noritēja apakšprogrammās, kas saistītas ar kultūras daudzveidīgā mantojuma –gan materiālā, gan nemateriālā mantojuma saglabāšanu un attīstību.

UNESCO LNK kultūras programmā joprojām pirmā prioritāte ir saistīta ar Rīgas vēsturisko centru, ar tā saglabāšanu un attīstību, ar UNESCO Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību īstenošanu Latvijā, jo šobrīd Latvijas lielākais sasniegums sadarbībā ar UNESCO joprojām ir tas, ka RVC kā pasaules nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā, un nekad nebūs par daudz runāt un skaidrot speciālistiem, sabiedrībai par Latvijas pienākumiem šajā sakarā.

2002.gads kultūra ir bijis īpašs veiksmīgs sadarbības ziņā – gan lokālā nozīmē, gan sadarbībā ar Baltijas valstu nacionālajām komisijām, gan sadarbībā ar UNESCO Pasaules mantojuma centru.

Ļoti interesants un produktīvs ne tikai no saturiskā viedokļa, bet arī no sadarbības viedokļa bija sadarbības projekts, saistīts ar pieteikuma “Dziesmu un deju svētku tradīcija un simbolisms Igaunijā, Latvijā un Lietuvā” sagatavošanu iesniegšanai UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālā mantojuma šedevru 2.proklamēšanai.

Sadarbību ar Igaunijas un Lietuvas UNESCO nacionālajām komisijām padziļināja arī kopīgais darbs sakarā ar UNESCO projektu Baltijas kultūras tūrisma politikas dokumenta izstrādei.

UNESCO ir liela pieredze dažādu konvenciju, rekomendāciju, deklarāciju u.c. normatīvo dokumentu izstrādē. Plānojot darbu, šo pieredzi un starptautisko dokumentu saturiskās vērtības vajadzētu vēl vairāk izmantot. Tā UNESCO Konvencijai par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību ir jābūt vienam no pamatdokumentiem, strādājot pie Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas likumprojekta izstrādes, gan pie Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna izstrādes.

UNESCO Ģenerālās konferences 31.sesijā tika pieņemta UNESCO Vispārējā deklarācija par kultūras daudzveidību. Tā ir iztulkota latviski, turpinot darbu pie šī šobrīd aktuālākā UNESCO normatīvā dokumenta kultūras jomā, vajadzētu atrast iespēju un finanses šī dokumenta izdošanai un popularizēšanai. Liels panākums Latvijai ir Dainu skapja atzīšana par unikālu pasaules nozīmes dokumentālā mantojuma pieminekli. Šo UNESCO starptautisko atzīību Dainu skapim vajadzētu izmantot sabiedrības tālākai izglītošanai par Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma vērtībām.

UNESCO Asociēto skolu projekts Latvijā

2002.gadā UNESCO Asociēto skolu projekts turpināja savu darbu četrās programmās – ANO loma pasaulē un Latvijā, Multikulturālā izglītība, Izglītība par pasaules kultūras mantojumu, Vides izglītība un Baltijas jūras projekts. Projektā darbību turpināja 27 dalībiskolas. Savu vēlmi pievienoties ASP skolām ir izteikušas arī J.Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskola un Rīgas M.Lomonosova vidusskola.

2002.gadā Latvija piedalījās **UNESCO Asociēto skolu projekta veiktajā globālajā pētījumā kā viena no trīs pilotvalstīm Eiropā**. Pētījuma rezultātā ir saņemti šādi ieteikumi projekta darbības optimizācijai:

- ✓ katrā skolā būtu nepieciešams izveidot skolotāju komandu, kura strādātu ar Asociēto skolu projekta darbības veidošanu;
- ✓ nepieciešams strādāt pie metodisku un izglītojošu materiālu izveides par UNESCO ASP darbības tēmām. Tas atvieglotu skolu darbu projektā;
- ✓ skolu darbību būtu nepieciešams vairāk vērst uz 4 izglītības balstu praktisku ieviešanu dzīvē;
- ✓ īpašu uzmanību projekta darbā būtu nepieciešams pievērst sabiedrības informēšanai par ASP darbu un sadarbības veidošanai ar masu medijiem;
- ✓ nepieciešams ASP projekta darbā uzņemt jaunas skolas no Latgales un Kurzemes, lai veidotos proporcionāla reģionāla pārstāvniecība;
- ✓ ASP skolas varētu veidot par rajonu metodiskajiem centriem, kur citu skolu skolotāji varētu apgūt jaunu pieredzi un metodiski pilnveidoties. Optimālais ASP skolu skaits Latvijā varētu būt 26 skolas, t.i., no katra rajona viena skola;
- ✓ lai veiksmīgāk ASP skolu darbā iesaistītu arī citas skolas Latvijā, būtu nepieciešams veidot pilotprojektus uz noteiktu laiku;
- ✓ nepieciešams izstrādāt noteikumus par ASP skolu statusu, kā arī aktivizēt sadarbību ar Izglītības un zinātnes ministriju;

- ✓ nepieciešams izstrādāt ASP tīkla sabiedrisko attiecību programmu (PR) un Interneta mājas lapas izveide varētu būt viens no tās elementiem.

2002.gada 29. – 30.aprīlī Rīgā notika skolu koordinātoru apmācības seminārs. Tā laikā koordinātori iepazīnās ar skolu darbības pamatprincipiem projektā, kā arī kopīgi plānoja darbību 2002./2003.mācību gadam. Seminārā koordinātoriem bija iespēja uzzināt arī par aktualitātēm UNESCO un UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas darbā.

2002.gada 3.oktobrī notika koordinātoru informatīvais seminārs. Tā laikā tika apstiprināts UNESCO ASP skolu darba plāns 2002./2003.mācību gadam. Seminārā skolu koordinātori nolēma, ka par prioritāriem virzieniem projekta darbā uzskatīt skolotāju tālākizglītību, pieredzes apmaiņu ar citu valstu skolām un koordinātoriem, Latvijas skolu skolotāju un skolēnu horizontālas sadarbības veicināšana.

Skolu koordinātori norādīja uz šādām problēmām savā darbā – administrācijas atbalsta trūkums, skolēnu un skolotāju noslogotība un neieinteresētība, un no tā izrietošs nepilnīgs priekšstats par UNESCO darbību, finansu problēmas projekta nodrošināšanā.

No 21.septembra līdz 25.septembrim Norvēģijā Oslo notika **UNESCO ASP Eiropas reģiona nacionālo koordinātoru konference**, kurā piedalījās 39 valstu nacionālie koordinātori un pārstāvji no UNESCO Sekretariāta Parīzē. Latviju konferencē pārstāvēja UNESCO ASP Nacionālais koordinātors, UNESCO LNK Jaunatnes un ASP programmu vadītājs Rolands Ozols. Konferencē nozīmīgākais darbs bija Asociēto skolu projekta Stratēģijas un darbības plāna izstrāde 2004. – 2008.gadam. Seminārā sadarbībā ar Lietuvas nacionālo koordinātoru tika nolemts veidot tuvāku sadarbību Baltijas valstu asociētajām skolām un organizēt Baltijas valstu nacionālo koordinātoru tikšanos 2003.gadā tālākas sadarbības plānošanai.

2003.gadā aprit **50 gadi, kopš izveidots UNESCO Asociēto skolu projekts.** Atzīmējot šo gadadienu, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija ir uzsākusi **vidusskolēnu zinātniski pētniecisko darbu konkursu.** Konkurss noslēgsies 2003.gada aprīlī ar skolēnu konferenci. Konkursa darbi tiek izstrādāti par šādām tēmām:

- Izglītība visiem – pieejamība un kvalitāte;
- Kultūras daudzveidība un starpkultūru dialogs Latvijā;
- Nemateriālais kultūras mantojums;
- Eiropas un Arābu reģionu dialogs;
- Ilgtspējīga attīstība un ūdens resursi;
- Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju loma sabiedrībā.

Programmā ANO loma pasaulē un Latvijā sasniegtie rezultāti:

- Līdzdalība ANO skolu konferences darbā.

UNESCO aktīvi piedalījās šī gada ANO skolēnu konferences rīkošanā. Konference notika 2002.gada 24.oktobrī Rīgas Kongresu namā. Dienas pirmajā pusē notika plenārsēde un tālāk skolēni darbojās darba grupās. UNESCO vadīja **darba grupu “Izglītība visiem – pieejamība un kvalitāte”**. Tajā iesaistījās 20 skolēni no visas Latvijas, diskutēja un izteica savu viedokli par izglītības pieejamību un kvalitāti Latvijā.

- **Radošo darbu konkurss “Mācos izprast Tevi”.**

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībā ar Talsu ģimnāziju organizēja Starptautiskajai tolerances dienai (16.novembrī) veltītu radošo darbu konkursu “Mācos izprast Tevi”. Konkursa mērķi bija - veicināt skolēnu interesi par Starptautisko tolerances dienu, kā arī pilnveidot prasmi izteikt un aizstāvēt savu viedokli, esot tolerantam pret līdzcilvēku uzskatiem. Konkursa finālā piedalījās 22 skolēnu radošie darbi. Konkursa pirmo divu vietu ieguvēji – Krišs Roziņš no Rīgas 49.vidusskolas un Vita Kazakeviča no Rīgas M.Lomonosova vidusskolas - ar UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas atbalstu devās uz UNESCO Asociēto skolu skolēnu festivālu Ukrainā 2003.gada 10. – 14.janvārī.

Programmā Multikulturālā izglītība sasniegtie rezultāti:

- Atzīmējot Dzimtās valodas dienu, 20.februārī Ādažu Brīvā Valdorfa skola organizēja pasākumu, kura mērķis bija veidot skolēnu attieksmi un atbildību par savu dzimto valodu un kopt latviešu valodas un runas kultūru. Rīta pusē skolēni piedalījās **konferencē “Sabiedrības attieksme un atbalsts dzimtajai valodai”**; tam sekoja **plakātu izstāde “Atbalsts dzimtajai valodai”**, un diena noslēdzās ar **konkursu skolu komandām “Mana dzimtā valoda”**. Konferencē piedalījās arī profesore Ina Druvieta, TV žurnālists Arvīds Babris un dzejnieks un dziedātājs Kaspars Dimiteris.

- UNESCO ASP skolu sadziedāšanās Vispasaules bērnu dienā 20.novembrī.

Pēc Ādažu Brīvās Valdorfa skolas (ĀBVS) iniciatīvas tika organizēta skolu sadziedāšanās. Dziesmas tekstu sarakstīja ĀBVS 12. klases skolnieks Jēkabs Kacens, mūzikas autore ir ĀBVS mūzikas skolotāja Anita Andersone. ĀBVS sagatavoja šādu uzaicinājumu visām dalībiskolām: “Šobrīd pasaulē risinās dažādi notikumi, kuri nebūt neraisa pozitīvas emocijas. Tāpēc mēs – Ādažu Brīvā Valdorfa skola (ĀBVS) – 20. novembrī, ANO izsludinātajā Vispasaules bērnu dienā, aicinām uz sadziedāšanos, kas rosinātu bērnus un jauniešus pārdomāt pasaulē notiekošos procesus un vienoties dziesmā, kas saviļņotu domu spēku kopīgam mērķim – nākotnes pasaulei, kurā bērni varētu justies pasargāti, droši, laimīgi un saprasti.” Pasākumā piedalījās daudzas ASP dalībiskolas.

- ASP skolu 1.- 6.klašu konkurss “Mani draugi”.

Pēc Ādažu Brīvās Valdorfa skolas iniciatīvas tika organizēts konkurss “Mani draugi” 1.-6.klašu skolēniem. Latvijas skolās tāpat kā Latvijas sabiedrībā veidojas multikulturāla vide, kurā vajadzīga savstarpējā sapratne, spēja sadarboties, rast kopīgu valodu. Tāpēc nepieciešams palīdzēt šādas vides veidošanā un kopšanā. Svarīgi ir ļaut bērniem saprast un sajust katras tautas mentalitāti, valodu un kultūras mantojuma nozīmīgumu. Tāpēc skolas tika aicinātas pirms darbu veidošanas pārrunāt ar skolēniem tēmas, kas skar multikulturālas vides veidošanu. Konkursa noslēgums notiks 2003.gada 14.februārī, kad tiks atklāta darbu izstāde.

Programmā Pasaules kultūras mantojums sasniegtie rezultāti:

- Ir uzsākts darbs pie jauna **Latvijas skolu pilotprojekta “Koka arhitektūra” izveides**. 2002.gada 8.novembrī notika UNESCO Asociēto skolu vizuālās mākslas skolotāju apmācības seminārs, kurā skolotāji tika iepazīstināti ar jaunāko mācīšanas metodiku projekta veikšanai:

- kā skolas varētu piedalīties Latvijas koka arhitektūras izpētes darbā,
- renesanses un 18.gs-19.gs.zīmēšanas apmācības metodes un praktiskās nodarbības to izmantošanā;
- Latvijas kultūras mantojuma izpēte un iepazīšanās ar “1920. – 1945.g. vizuālās mākslas apmācības metodēm Latvijā”;
- “Šķēru griezumu” metodikas pielietojuma aktualitātes un vēsturiskā pēctecība, krāsu mācība, zīmējums – siluets - vispārinājums;
- “Ātro ideju” rokasgrāmatas veidošanas principi;
- telpiska objekta veidošana - “Papīrs, telpa, apjoms”.

- UNESCO pilotprojekts “Digi-Arts”.

Oktobrī no UNESCO tika saņemts uzaicinājums skolām pieteikties jaunā pilotprojektā “Digi-Arts” par mākslas un informācijas un komunikāciju tehnoloģiju integrētas izmantošanas iespējām. No Latvijas projektā piedalīsies – Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskola un Ādažu Brīvā Valdorfa skola.

Programmā Vides izglītība un Baltijas jūras projekts sasniegtie rezultāti:

- ✓ 2002.gadā Baltijas jūras projektā darbojas 25 Latvijas skolas. Skolas turpināja darbu, veicot programmās: fenoloģiskie pētījumi, upes, gaisa kvalitāte, krasta vērošana, ūdens kvalitāte un vides vēsture. 17.jūnijā notika **Baltijas jūras projekta skolotāju seminārs**.
- ✓ Baltijas jūras projekta žurnālā "The Baltic Sea Project" ir publicēti vairāki raksti par darbību projektā Latvijā.
- ✓ No 16.-18.septembrim Jelgavā notika **sagatavošanas seminārs Baltijas jūras valstu starptautiskajam festivālam "Baltijas nedēļa"**, kurš notiks 2003.gada 15. – 19.septembrī Jelgavā par godu ANO pasludinātajam Starptautiskajam tīra ūdens gadam. Pasākumu organizēja Jelgavas 1.ģimnāzija un to finansiāli atbalstīja UNESCO Latvijas Nacionālā komisija.

Secinājumi:

1. Asociēto skolu projektā nepieciešams turpināt skolu koordinatoru apmācību, īpašu uzmanību veltot sadarbības projektu veidošanai starp dalībiskolām.
2. Ievērojot ASP pētījuma rezultātus, ir nepieciešams aktivizēt sadarbību ar Izglītības un zinātnes ministriju.
3. Nepieciešams pievērst lielāku uzmanību ASP skolu darbības un pieredzes popularizēšanai masu medijos un Internetā.
4. 2003.gadā ir nepieciešams uzsākt darbu pie ilgtermiņa stratēģijas izstrādes Asociēto skolu projektam.

UNESCO LNK Jaunatnes programma

Viena no UNESCO prioritārajām mērķgrupām ir jaunieši. UNESCO kā vienu no pamatuzdevumiem ir formulējis nepieciešamību atbalstīt jauniešus, uzklaut viņu vajadzības un idejas, sekmējot viņiem nepieciešamo prasmju attīstīšanu. UNESCO aicina jauniešus līdzdarboties organizāciju darbībā, veido partnerattiecības starp jauniešiem un UNESCO, integrējot viņu uzskatus un prioritātes savā darbā un sadarbojas jaunu projektu un programmu izveidē organizācijas kompetences ietvaros. Trešais virziens, kurā strādā UNESCO ir jaunatnes politikas izveide, un tās integrēšana dalībvalstu izglītības, zinātnes, kultūras un informāciju un komunikāciju tehnoloģiju politikā. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībai ar jauniešiem ir izveidojusi projektu "UNESCO Jaunatnes skola".

Projekts "UNESCO Jaunatnes skola".

Projekts tika izstrādāts 2001.gadā un iesniegts UNESCO Līdzdalības programmā. Projekta mērķis ir veicināt jauniešu neformālās izglītības attīstību, sagatavojot jauniešus izglītotājus darbam ar saviem vienaudžiem, tādējādi dodot ieguldījumu izglītības kvalitātes bagātināšanā un saturīga jauniešu brīvā laika organizēšanā. Ar projekta palīdzību UNESCO LNK vēlas radīt iespēju jauniešiem iegūt nepieciešamās zināšanas par globalizācijas procesu, tā virzītājiem (ANO, UNDP, UNESCO, UNICEF, PVO u.c.) un norisi pasaulē, un veidot prasmes darbam ar saviem vienaudžiem, tādējādi motivējot un sekmējot diskusiju par globālajām problēmām pasaulē. Projekta ietvaros 2002.gada 8. – 12.augustā sadarbībā ar Rīgas pilsētas Skolu valdi tika organizēts programmu izstrādes seminārs Liepājā.

Seminārā piedalījās 25 jaunieši un 5 dienas strādāja pie projekta "UNESCO Jaunatnes skola" pilnveides. Semināra rezultātā tika izstrādātas četru "UNESCO Jaunatnes skolas" apmācības programmu tematika:

- Pilsoniskās līdzdalības formas un jauniešu pašpārvaldes modeļi;
- Jauniešu līderu apmācības programma;
- Jauniešu personības attīstības programma;
- Jauniešu mobilitāte un līdzdalība iespējas vietējā, nacionālā un starptautiskā līmenī.

2002.gadā sagatavots un iesniegts projekta pieteikums Rīgas pilsētas Izglītības, sporta un jaunatnes lietu departamentā ar mērķi veidot sadarbību projekta realizācijai un līdzfinansēšanai. Iesniegtais projekts

nosaka, ka 2003.gadā notiek apmācības programmu izstrāde un 25 jauniešu - multiplikatoru sagatavošana un 2004.gadā jaunieši – multiplikatori īsteno apmācības programmas darbā ar vienaudžiem.

Līdzdalība Baltijas jūras valstu seminārā “Nacionālo komisiju sadarbības iespējas ar jaunatnes organizācijām”.

2002.gada 21.-24.novembrī Stokholmā notika Baltijas jūras valstu pārstāvju seminārs par nacionālo komisiju sadarbību ar jauniešiem un jaunatnes organizācijām. Seminārā piedalījās 20 dalībnieki no 9 valstīm, kā arī UNESCO Jaunatnes nodaļas pārstāve Sabine Detzel, kura informēja par UNESCO darbu ar jaunatni.

Semināra rezultāti:

- ✓ Semināra dalībnieki nolēma vērsties pie UNESCO ģenerāldirektora un UNESCO Izpildpadomes ar aicinājumu UNESCO Ģenerālkonferences 32. sesijas laikā organizēt UNESCO Jaunatnes forumu.
- ✓ Semināra dalībnieki nolēma vērsties pie dalībvalstu nacionālajām komisijām ar aicinājumu atbalstīt ideju par Jaunatnes foruma sarīkošanu UNESCO 32.Ģenerālkonferences laikā Parīzē.
- ✓ Tika nolemts veidot iniciatīvas grupu UNESCO Jaunatnes foruma sagatavošanai un nepieciešamības gadījumā organizēt nākamo Baltijas jūras valstu jauniešu tikšanos Rīgā 2003.gadā.
- ✓ Semināra dalībnieki izteica vēlmi izveidot sadarbības tīklu Baltijas jūras valstu starpā, lai veicinātu reģionālas aktivitātes starp dalībvalstu jauniešiem. Koordinatora pienākumus sadarbības tīkla izveidē uzņēmās Zviedrijas pārstāvji.

Secinājumi:

1. 2003.gadā jāuzsāk brīvprātīgo jauniešu apmācība projekta “UNESCO Jaunatnes skola” ietvaros, kā arī nepieciešams izstrādāt mācību programmas vienaudžu apmācībai.
2. 2003.gadā viens no nozīmīgākajiem pasākumiem Jaunatnes programmā būs līdzdalība UNESCO Jaunatnes forumā. Šim pasākumam būtu nepieciešama nopietna sagatavošanās, lai pienācīgi nodrošinātu Latvijas pārstāvniecību foruma darbā.
3. 2003.gadā nepieciešams uzlabot UNESCO LNK un UNESCO klubu Latvijā sadarbību, organizējot kopīgu sanāksmi. Tās laikā vajadzētu vienoties par tālākās sadarbības virzieniem, kā arī organizēt Latvijas UNESCO klubu iestāšanos Pasaules UNESCO klubu federācijā.